

Sisällys

Janne Lampolahti Lintututkimusta Turun yliopistossa	4
Lennart Saari Selkälokin kannankehityksestä Rymättylän Aaslalla 1979-1990	6
Seppo Pekkala Sääksien pesintä Varsinais-Suomessa 1990	8
Rauno Laine Matkalla pohjoiseen	10
Heikki Heikkilä Kokemusta kantapään kautta	18
William Velmala Jurmon juhlava syksy 1991	20
Vesa Multala 1-näytöksinen talvinäytelmä	23
Juha Kylänpää Viileän ajan vesilinnut Pakistanissa	24
Risto Lemmetyinen (toim.) Historian siipien havinaa	28
Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y. Toimintakertomus 1990	29
Matti Koivula Olli seikkailee, osa 3	33
Kansikuva: Matti Valta	

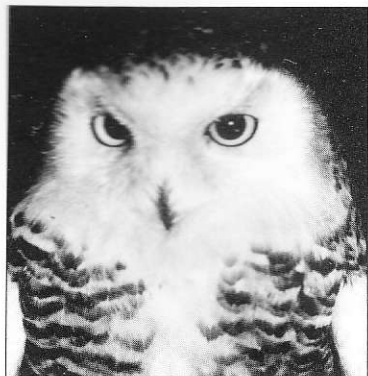
On aina liian vähän aikaa?

Retkeiletkö niin paljon, että et ehdi täytellä arkistokortteja tai vuoden-aikaiskatsausten lomakkeita? Jos vastauksesi on myöntävä, niin tässä vinkki tilanteen parantamiseksi:

Kun seuraavalla kerralla menet Jurmoon tai jollekin muulle lintu-asemalle, ota havisvihkosi, arkistokortit ja katsauskaavakkeet mukaisesti. Asemilla on pimeinä iltapuheina runsaasti luppoaikaa kirjoittaa

kertyneet havainnot yhteenvedoiksi. Sen jälkeen on pieni vaiva lähettää ne yhdistyksen arkistoon.

Anna kuulua itsestäsi, TLY:n arkistonhoitaja kaipaa havaintojasi. Kuten Ukulissa 2/91 olleesta kesäkatsauksesta havaitsit, havaintojen vähäinen palauttaminen antaa joidenkin lajien esiintymisestä tyystin väärän kuvan. Ryhdistäytykäämme.

Ukuli

22. vsk.
ISSN 0782-8195

Julkaisija/Utgivare
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
Åbo Ornitologiska Förening rf
PB 67, 20101 Åbo
Päätoimittaja/Chefredaktör
Veijo Vänskä, puh. 926-54258
Kåldinge, 21650 Lillandet
(kaikki toimitukselle lähetettävä postitähän osoitteeseen)
Toimittajat/Redaktörer
Kaarina Virtanen, puh. 921-421512
Janne Lampolahti, puh. 938-55162
Sampo Kunttu, puh. 921-304424
Tilausmaksu v. 1991 on 60 mk.
Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.
Prenumerationspris år 1991 är 60 mk.
Medlemmar erhåller tidningen gratis.
Ilmoitushinnat/Annonspriser
1/1 s. 800 mk, takakansi 1000 mk
1/2 s. 600 mk, 1/3 s. 500 mk
1/4 s. 400 mk
Painopaikka/Tryckeri
Koillissanomien Kirjapaino
Kuusamo 1991

Sinä,

joka haluat lukea vuonna 1992 Ukulia neljä kertaa vuodessa yhtä laadukkaana kuin ennenkin. Nyt on tullut aika tehdä jotain asian hyväksi. Nykyisin hinnoin ja tulo-in yhdistyksen rahat eivät riitä neljän numeron julkaisemiseksi. Eivät siitä huolimatta, että toimitus tekee ladonnan itse.

Ukulin tulevaisuus perustuu nyt ratkaisevasti mainoshankintaan ja siinä Sinä voit olla avuksi. Hanki siis mainos Ukuliin!

Lyhyet

* Kangaskiurun revii-rien kartoittamisessa nauhurilla oleva äänitrappi on toiminut tehokkaasti. Seppo Aspfund on melko pienellä vaivalla kartoittanut Nauvon ja Korppoon pääsaarten todennäköisiä kangaskiuralueita.

* Huuhkajan suppea elinpiiri? Kuusi-toistavuotias huuhkaja löytyi kuolleen vajaan kymmenen kilometrin päässä syntymäpesästään Nau- vossa.

* Ampuhaukat pesivät Varsinais-Suomessa 1991. Viiden poikasen pesä Marttilassa ja ainakin kahden poikasen pesä Korppoossa.

* Pudasjärvellä käynti on turhaa kohdatakseen petolintuvihaa. Kesällä 1991 tuhottiin Varsinais-Suomessa edelleen muutama kanahaukan pesä. Syyt ja syylliset arvailujen varassa.

* Tiirujen pesintä loppunut tai loppumassa Airiston tuntumassa. Tiirujen pesintää seurannut Ismo Lahtonen on todennut pesintöjen määrän pudonneen nopeasti kymmenistä pesinnöistä muutamaaan.

* Merikotkakanta tuntuu ilahduttavasti voimistuvan Turun saaristossa. Uusia revierejä löytyi tänä vuonna 3 (viime vuonna 2 ja edellisvuonna 1) ja parimäärä on nyt noussut viiteentoista. Poikasia lähti lentoon 11.

(Lähde: S.Pekkala ja J.Högmander)

ilmastointi & ohutlevy oy

Allastie 6, Raisio
Haunisten teollisuusalue
(921) 786668 telefax 783422

- ilmastointi- ja metallityöt
- hitsausta
- ohutlevytyöt

NOSTUREITA

NOSTOON KUIN NOSTOON

Nostotehot muutamasta tonnista aina
600 tonniin saakka

Urusvuorenkatu 1, 20360 Turku
Puh. 382 444

TAMPERE puh. 931 *654200

PORI puh. 939 *886750

FORSSA puh. 916 *24745
Telex: 62139 Telefax (921) 383888
382444, 588539, 388363, 386045
352888, 585115, 323119

Auto: 949221450, 949222260, 949235032
949521027, 949521028

NOSTOKONEPALVELU OY

Kuljetusliike R. Nieminen

Urusvuorenkatu 1
20360 TURKU 36

(921) 382444
telex kulje sf 62139

Turkulaisen lintututkimuksen keskushahmo Esa Lehikoinen kuvaa aamassa poikkeavan väristä sinitiaista Kablissa syksyllä 1989.

Lintututkimusta Turun yliopistossa

Turun yliopiston biologian laitoksella tehdään melko huomattavassa määrin lintututkimusta, joskin vain osa siitä koskee varsinaissuomalaista linnustoa. Eläinekologian ja -morfologian laboratoriossa työskentelee sangen nimivahva ornitologikaarti. Nimittäin peräti seitsemän ornitologia on laatinut tohtorin väitöskirjansa linnuista: Erkki Haukioja (pajusirkku), Erkki Korpimäki (helmipöllö), Esa Lehikoinen (tiaisten ja keltasirkun talvehtiminen), Risto Lemmetyinen (kala- ja lapintiira), Martti Soikkeli (etelänsuosirri), Rauno Tenovuo (varis) ja Juha Tiainen (pajulintu).

Seuraavassa turkulaisen ornitologin keskushahmo Esa Lehikoinen kertoo Turun yliopiston nykyisistä lintututkimuksista:

Esa Lehikoinen, tekevätkö lintututkimusta vain yksinäiset sudet vai onko ryhmätyö valttia?

Kyllä ryhmätyö on valttia. Utsjoen Kevolla on kuudetta vuotta käynnissä laaja pönttölintututkimus (1300 pönttöä Utsjoen tien varressa), jossa selvitetään säätekijöiden ja ravinnon määrän vaikutusta neljän pohjoisen pönttölinnun, kirjosepon, lapintiaisen, talitiaisen ja

Janne Lampolahti

leppälinnun pesimätulokseen.

Harjavallan ympäristössä alkoi keväällä 1991 tutkimus ilmansaasteiden vaikutuksesta pönttölintujen, lähinnä talitiaisen pesimämenestykseen ja elossasäilyvyyteen.

Monet laajemmat tutkimukset sopivat otsikon "Lintujen vuosikierron ekologia" alle. Maamme rengastajilta on koottu vuosikaudet aineistoa sulkaosatutkimukseen, joka on Suomen varpuslintujen sulkasadon perustutkimus.

Lintuasema-aineistojen käyttömahdollisuuksia sekä kansallisesa että kansainvälisessä mittakaavassa selvitetään TLY:n lintuasemalla Jurmossa kerätyn aineiston avulla.

Rengastuslöytöjä analysoidaan lintujen muuttostrategioiden selvittämiseksi. Esimerkiksi viherpeipon osittaismuutossa on paljon mielenkiintoista.

Helsingin Yliopisto eläinmuseoineen on lintuharrastajille tuttu valtakunnallisten seurantaan projektin järjestäjänä. Mikä on Turun yliopiston profiili Helsinkiin verrattuna?

Helsingin lintututkimus keskittyy yhteisötasolle paljolti linjalaskentatradition ansiosta. Turussa taas tehdään lähinnä laji- ja populaatiotason lintututkimusta. Koejärjestelyihin kiinnitetään nykyisin huomiota: useat lintututkimukset ovat selvästi kokeellista tai manipulaatiotyöskentelyä.

Ruissalo on ollut perinteinen turkulaisen lintututkimuksen keskuspaikka, ja saaren linnustosta on kirjoitettu pari kirjaa ja useita lintuartikkeleita. Mitä Ruissalossa nykyisin puuhataan?

Vuosina 1969-1986 Ruissalossa harjoitettiin intensiivistä talvilintujen rengastuspyyntiä, mutta sittemmin ote on päässyt repsahtamaan. Tavoitteena on nyt lämmitellä uudelleen Ruissalon pyyntitraditio ja tehdä lintujen seuranta-pyynti ympärivuotiseksi osallistu-

malla myös sisämaan seuranta-pyyntiin ja ruokokerttusprojektiin.

Yliopiston kasvitieteellisen puutarhan laajennushankkeiden yhteyteen on toiveena saada pienet rengastustilat kevyeksi kenttäasemaksi. Ruissaloo pöntötetään yhteistyössä Turun kaupungin kanssa. Näillä suunnitelmilla Ruissalosta syntyisi sopiva nuorten rengastuksesta kiinnostuneiden ornitologien koulutuspaikka.

Millaisista lintutieteellistä tutkimusaiheista TLY:n toimialueella on viime vuosina kirjoitettu/tullaan kirjoittamaan opinnäytetöitä?

Ruissalon ja Nauvon Seilin pönttölinnuista ja varpuslintujen syyslihomisesta ovat laatineen gradu-työnsä ainakin Martti Kohonen, Kari Lehtilä, Tom Lindroos ja Jussi Lindström. Jyrki Matikainen tutkii Turun kaupunkikotaraisten pesimätulosta erityyppisissä puistoissa pöntötyksen avulla.

Pekka Käär, Kari Lehtilä ja Kimmo Syrjänen ovat tutkineet Seilissä mökittämissä ja veneväyläliikenteen vaikutusta saaristolinnustoon. Mika Miettinen ja Juha Mikola selvittävät pillkasiiven ja haahkan poikastappioiden syitä.

Timo Pyyhtiä tutkii satakielen kotipaikkakauskollisuutta Turun seudulla keskuksena Ruissalo. Jari Valkama selvittää Lounais-Suomen kangaskiurukannan nykytilaa.

Mitä muuta lintututkimusta biologian laitoksella tehdään?

Sakari Mykrä tutkii fasaani- ja peltopyyistukkaiden selviämistä Suomessa, ja Sami Kurki selvittää riistakolmiolaskentojen yleistettävyyttä. Pentti Perttula on tutkinut sini-sorsapoiukueiden ravinnonhankintaa ja on mukana kahdessaakin vesistönkunnostushankkeessa (Puurijärvi, Laajoen suisto), joissa linnuilla on keskeinen asema.

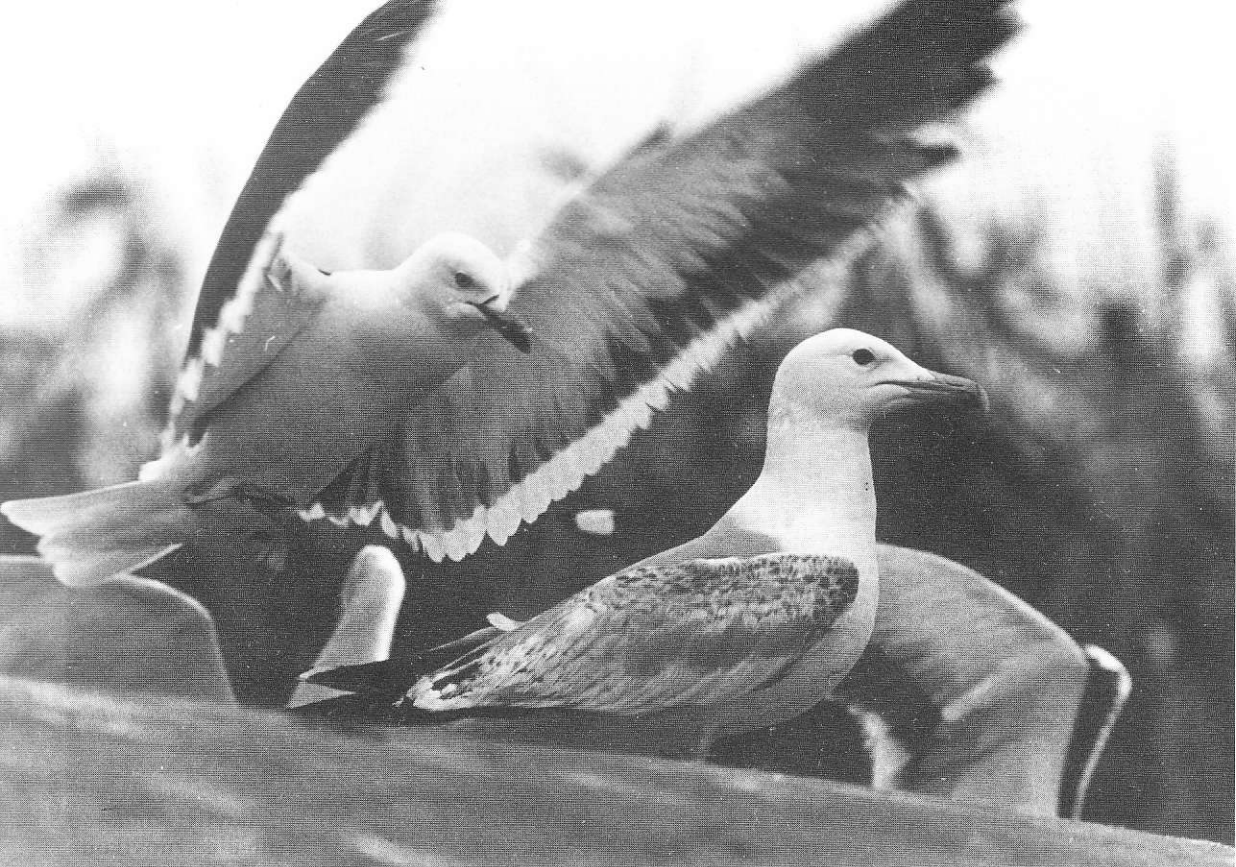
Timo Vuorisalo ja Juha Tiainen johtavat Turun kaupunkilinnustotutkimusta. Kaupungin varikset (Michael Saaristo, Jukka Salo) ja harakat (T.Vuorisalo) ovat myös saaneet tutkijansa. Martti Soikkeli kerää aineistoa Kustavin kalalokeista. Janne Lampolahti tutkii Euran Koskeljärven ja Satakunnan muiden lintujärvien linnustoa.

Turun saariston linnustoa on seurattu parilla taholla jo 1940-luvulta lähtien: Risto Lemmetyinen kumppaneineen Trollön alueella sekä Martti Soikkeli ja Rauno Tenovu Kustavin pohjoisosissa.

Ympäristöviranomaisten tarpeisiin on tehty useita linnustaselvityksiä koko läänin alueelta. Lintuvesien inventointien ohella eräitä lintuvesiä on ryhdytty kunnostamaan hävittämällä ruovikoita (esim. Friskalanlahti ja Laajoen suisto).

Vielä lopuksi: onko mahdollista nähdä julkaisemattomia turkulaisia ornitologisia opinnäytetöitä Ukulin palstoilta?

Biologianlaitos ei aseta tälle mitään esteitä. Kyse on kirjoittajien omasta toimeliaisuudesta.

Matti Valtu

Selkälökin kannankehityksestä Rymättylän Aaslalla 1979 - 1990

Selkälökin vähenemisestä on viime vuosina kannettu yhä lisääntyvää huolta. Varsinkin Suomenlahdella selkälökkikannat ovat voimakkaasti taantuneet, mutta myös muualla Suomessa kehitys on kulkemassa huonoon suuntaan. Tästä syystä selkälökki luokitellaan maassamme silmälläpidettäväksi lajiksi (Komitean mietintö 1985 :43).

Lintutieteellisten yhdistysten liitto kehotti vuoden 1991 Lyllerö-lehdessä toistamaan aikaisemmin suoritettuja selkälökkilaskennat kannan nykytilanteen selville saamiseksi. Tämän innoittamana ryhdyin tarkastelemaan laskenta-aineistojani selkälökkia silmälläpi-

Lintukantojen muutoksia seurataan pesimälinnustolaskennoin ja lintuase-
ma-aineiston avulla. Myös säännöllinen ympärivuotinen laskenta voi tarjota hyvää aineistoa. Tässä esimerkkinä selkälökki.

Lennart Saari

täen. Yleisvaikutelmana oli kannan selvä taantuminen vuodesta 1975, jolloin järjestelmälliset lintututkimukset Aaslalla alkoivat (ks. esim. Saari 1984).

Selkälökin kohdalla ongelmana oli se, ettei Aaslalla tai alueen välittömässä ympäristössä ollut yhtään varsinaista yhdyskuntaa, jossa pesät laskemalla olisi saanut luotettavan kuvan kannan kehityksestä. Alueen selkälökit pesivät yksittäin tai muutaman parin löyhinä yhdyskuntina, joskaan pesintää ei enää aivan viime vuosina ole alueelta varmistettu. Perinteiset selkälökin laskentamenetelmät eivät siis tulleet kysymykseen.

Menetelmän ympärivuotinen laskenta

Eräs mahdollisesti käyttökelpoinen aineisto kuitenkin löytyi. Talvesta 1979 olen laskenut erään reitin säännöllisesti kahdesti kuussa kirjaten muistiin kaikki havaitsemani lintulajit ja -yksilöt. Menetelmää voidaan pitää talvilintulaskennan ympärivuotisena sovellutuksena. Reitin elinympäristövalikoima on laaja sisältäen myös pitkiä ranta- osuuksia, joten tulokset ovat käyttökelpoisia lokkilintujakin silmäläpittäen. Pienet muutokset reitissä ja laskentatavoissa vuosien mittaan ovat lähinnä lisänneet lintujen havaittavuutta, joten lintujen mahdollinen väheneminen ei ainakaan johdu vähemmän tehokkaasta havainnoinnista.

Aineiston puutteena voidaan kenties pitää sitä, ettei tarkkaa pesivien parien määrää saada selville ja että tulokset eivät täten ole suoraan vertailukelpoisia perinteisillä laskentamenetelmillä saatuihin. Aineiston ansiot piilevät siinä, että tällä tavoin tulevat laskentaan mukaan sekä muuttavat että pesimättömät yksilöt ja että kokonaiskuva kannan kehityksestä on monipuolisempi.

Kannasta jäljellä vajaan kolmannes

Kahdentoista havaintovuoden aikana muistiin merkittiin yhteensä 738 selkälokkia. Selkälokit nähtiin 1.4. - 15.9. välisenä aikana, etupäässä 16.4. - 31.8., jolta yli 97% havainnoista. Tänä aikana selkälokit jakaantuivat yllättävänkin tasaisesti ilman selviä huippuja. Sen sijaan vuosittaisissa havaintomäärissä todettiin selvää laskua. Vuosina 1979 - 84 tavattiin keskimäärin 93,3 selkälokkia, vuosina 1985 - 90 vain 27,3 (Taulukko 1). Tämä merkitsee kannan vähenemistä alle kolmannuksen tutkimusjakson jälkipuoliskolla.

Soveltamalla aineistoon kolmen vuoden liukuvaa keskiarvoa saadaan vielä tarkempi kuva kannan taantumisesta. Tällöin yksittäisten vuosien yleisestä suuntauksesta poikkeavat arvot tasoittuvat. Lievä kannannousu todettiin 1980 - 82, jonka jälkeen lasku on ollut rajua. Viidessä vuodessa, 1982 - 87, kanta laski alle viidenneksen, minkä jälkeen selkälökkikanta on ollut kutakuinkin vakaa.

Säännöllisten laskentojen arvo

Selkälökkikannan jyrkkä lasku

1980-luvun puolivälissä osoittautuikin suuremmaksi kuin oma "näppituntumani". Tämä osoitti jälleen kerran järjestelmällisten lintulaskentojen arvon. Tärkeintä ei näytä olevan se, että menetelmät antavat mahdollisimman "oikean" tuloksen vaan, että sinänsä puutteelliset menetelmät toistetaan vuosittain samalla tavoin. Näin ainakin sellaisilla lajeilla, jotka "kuin varkain" taantuvat. Ennen kuin vähenemiseen kiinnitetään yleistä huomiota, kanta on jo saatanut taantua pitempään, eikä tapahtumien tarkkaa kulkua enää voida selvittää. Tästä syystä ympärivuotisesti suoritettu talvilintutyypin laskenta voi osoittautua tehokkaaksi menetelmäksi yllätävän taantuvien tai runsastuvien lajien seurannassa.

Kirjallisuus

- Komiteanmietintö 1985 :43 : Uhanalaisien eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö II. Suomen uhanalaiset eläimet.
- Helsinki, 466 s.
- Saari, L. 1984 : The ecology of wood pigeon (*Columba palumbus* L.) and stock dove (*C. oenas* L.) populations on an island in the SW Finnish archipelago. - Finnish Game Res. 43:13-67.

Taulukko 1. Aaslan lintulaskentareitillä vuosina 1979 - 1990 havaitut selkälokit. Vain ne jaksot, joilta on selkälökkihavaintoja ovat mukana. Kuukaudet on esitetty roomalaisin numeroin. A = alku-kuukausi (1.-15.pv.), B = loppukuukausi (16.-31.pv.). Vuosittaisten summien jälkeen esitetään vuoden liukuva keskiarvo.

Laskenta

Vuosi	IVA	IVB	VA	VB	VIA	VIB	VIIA	VIIIB	VIIIA	VIIIB	IXA	yht.	liukuva ka
1979	6	1	16	19	7	21	7	12	14	1	3	107	-
1980	-	5	6	8	7	8	9	13	8	-	-	64	91.3
1981	-	1	5	24	10	13	31	9	4	5	1	103	105.0
1982	1	17	17	10	17	14	9	18	32	13	-	148	114.6
1983	1	14	11	10	6	11	3	9	3	25	-	93	95.3
1984	4	7	6	2	1	3	3	6	13	-	-	45	66.7
1985	-	4	7	3	4	3	5	13	3	19	1	62	45.0
1986	-	7	3	3	-	2	4	9	-	-	-	28	37.0
1987	-	-	6	1	3	2	4	2	3	-	-	21	21.7
1988	-	1	1	3	1	3	2	2	2	1	-	16	21.7
1989	4	2	1	1	2	1	6	3	5	3	-	28	22.3
1990	-	5	3	1	4	6	1	3	-	-	-	23	-
yht.	16	64	82	85	62	87	84	99	87	67	5	738	
%	2.2	8.7	11.1	11.5	8.4	11.8	11.4	13.3	11.8	9.1	0.7	100.0	

Sääksien pesintä Varsinais-Suomessa 1990

Seppo Peckala 1991

Kalasaäskien kanta on kiitettävästi kasvanut tekopesien ansiosta.

Rakentamiseen tarvitaan aina maanomistajan lupa. Paikan tulee olla rauhallinen, puun vankka ja ympärillä olevia puita mielellään korkeampi. Paikasta on myös oltava esteetön näköala ympäristöön. Puun latvaan täytyy usein rakentaa tukilava, jonka päälle risuseppeleet asetetaan.

Kuvien puussa lavaa ei kuitenkaan tarvittu, koska puun tukevat latvaoksat korvasivat lavan. Tärkeätä on ettei pesän yläpuolella ole oksia, koska sääksi laskeutuu pesään aina ylhäältä päin.

Seppo Pekkala 1991

Sääksen hyvät pesintävuodet jatkuivat. Pesintöjä oli hieman edellisiä hyviä vuosia vähemmän, mutta pesintätulos oli erinomainen. Suuri osa pesistä oli edelleen teko-pesissä ja merimerkeissä. Koska merenkulkuhallinto rakentaa asuttavia väylämerkkejä?

Yhteenveto petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa vuonna 1990 oli Ukulissa 2/91 sääksiä lukuunottamatta. Sääksien pesintää kuvaava aineisto on saatu rengastustoimiston sääksitutkimuksen koosteesta. Varsinais-Suomessa aineiston ovat valtaosiltaan keränneet seuraavat rengastajat:

S. Aspelund, J. Karhumäki, H. Laine, P. Mustakallio, S. Nordqvist, T. Numminen, T. Ormio, H. Pihlasalo ja T. Stjernberg.

Kalasääsken aiemmin asumia reviirejä tarkastettiin perinteinen määrä eli 85. Pesintöjä löydettiin 37, mikä on yksi vähemmän kuin vuonna 1990. Kõristeltuja pesiä todettiin yhdeksällä reviirillä ja lisäksi yhdellä reviirillä lintu oli paikalla, vaikka pesää ei ollutkaan kunostettu. Epäonnistuneita pesintöjä oli sama määrä kuin edellisenäkin vuonna eli viisi pesintää (14 %). Pesintöjen onnistumisosuus oli korkea kuten se on ollut kahtena edellisenäkin vuonna.

Sekä muna- että poikaspesien määrässä on tapahtunut lievää laskua viime vuosien huippuvuoteen 1988 verrattuna, mutta edelleen luvut olivat hyvällä tasolla, jos niitä verrataan vuonna 1971 alkaneen sääksitutkimuksen keskimääräiseen vuosittaiseen tasoon.

Poikaspesiä oli 70 %:lla asutuista reviireistä, mikä on lähellä koko sääksitutkimuksen aikaista huippuarvoa (73 %). Keskimääräinen poikasluku oli 2,3, mikä oli erittäin hyvä. Poikasten määrä munapesää kohti oli 1,97, mikä on koko tutkimusjakson paras tulos.

Poikasten määrä reviiriä kohti oli myös hyvä eli 1,6. Rengastus-ikäisiä poikasvarttui vähintään 69 eli sama määrä kuin vuonna 1989, mutta kahdeksan vähemmän kuin vuonna 1988.

Sääksen hyvät vuodet siis jatkuivat vuonna 1990. Pesintöjen määrä ei ollut aivan huipputasolla, mutta tulos aloitetuissa pesinnöissä oli erittäin hyvä. Syitä sääksen hyviin pesintätuloksiin viime vuosina voi olla monia mm. ravinnon hankintaan, säähän, pesimisolosuhteisiin, muuttoon ja talvehtimiseen liittyviä. Pesintöjen onnistumisessa

myönteisenä tekijänä lienee teko-pesien hyvä saatavuus, minkä puolesta rengastajat ovat tehneet vuosien työn.

Saaristoalueella sääksien pesintää tukee merkittävästi valtiomme merenkulkuviranomaisten rakentamat ja ylläpitämät linjataulut ja väylämerkit. Osalla alueesta kaikki pesinnät ovat näissä rakennelmissa ja jopa niin, että sääkset voivat pesältään nähdä naapuriensa kolossit. Vaikka pesät ovat hyvin näköisillä, pesinnät onnistuvat melko hyvin, sillä ihmisten ja petojen aiheuttama häiriö jää vähäiseksi. Esimerkiksi avoin merialue ei ole huuhkajan tyypillistä saalistusaluetta samalla tavalla kuin hakkuualueet ja harvennetut metsät, joiden kupeelle jätetty sääksen pesimäpaikka voi olla kuin huuhkajan ruokintapaikka.

Paikallisessa merenkulkupiirissä on suhtauduttu ymmärtäväisesti merenkulun opastus- ja turvarakenteissa pesiviin sääksiin, mikä luontoharrastajien mielessä on kiitollisuudella pantu merkille. Jos suo- ja suhtautuminen jatkuu, pitäisi mielestäni vakavasti pohtia väylämerkkien ja linjataulujen rakentamista alkuaan sellaisiksi, että sääksen pesä helposti pysyy niiden päällä eikä häiritse rakenteiden palveluksia merenkululle. Nykyisellään sääksen pesien putoamisvaara väylämerkeistä on melko suuri ja osassa niistä ei pesäaines pysy lainkaan.

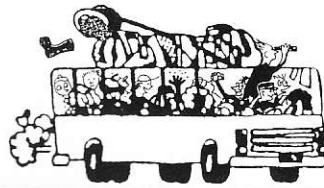
Ilmeisesti pienellä lisätyöllä voitaisiin tukea merkittävästi

sääksen säilymistä Turunmaan saaristossa, jonka metsistä ovat hävinneet tai häviämässä lähes kaikki sääkselle luontaisesti sopivat salskeat pesäpuut ja niitä ympäröivän vanhan saaristolaismetsän antama suoja. Toiminta voidaan tietysti jollain taholla tulkita ilmailu- ja ympäristöhallinnolle kuuluvaksi, mutta se ei kaikei merenkulkijain vankkaa rauhaa häiritse. Kaikki kalankasvatustajat eivät ehkä sääksen pesintäavusta hurraata huuda, mutta lisäkulut löytyvät kyllä kulluttajien lompakoista. Tämä käynee vaikka osaksi yhteiskuntasopimusta.

Matkalla pohjoiseen

Rauno Laine

TLY järjesti 6.6. - 16.6.1991 linturetken Lappiin, Koilismaalle sekä Itä-Suomeen. Mukana oli parikymmentä nuorta sekä muutama jo kypsempään ikään ehtinyt vanhus. Koko matkan aikana havaittiin yhteensä 180 lintulajia, joukossa muutama erikoisuuskin. Tässä jutussa kerron retkestä johtajan näkökulmasta.

Sähinää, puhinaa ja ähinää Turun bussiasemalla, vilkuilen syrjäsilmillä josko haukansilmäisiä lakkovalteja sattuisi hiippailemaan lähitöillä. Eipä näkynyt, joten nopeasti matkaan, eivät nuo nyt perään kai lähde. Kuisman porukka kun ei oikein pidä siitä, että lakon aikana edes lintuharrastajat liikkuvat busseilla. Soittoja tulee matkan aikana bussiinkin ja tiedusteluja, kuka tätä ihmeoporukkaa oikein on ajamassa.

No, matkaan päästiin. Jo ensi kilometrit paljastavat, että taas keran on porukkaamme kускаamaan laitettu varsinainen persoonallisuus, mutta hyvä näin, eiväthän tuppi-suukuskit tällaisilla reissuilla pärjää. Naispuoliset matkustajatkin oppivat matkan aikana ymmärtämään kuskimme sutkautuksia. Kiitos Taisto mahtavasta seurasta matkan aikana.

Länsirannikon salaatti

Ajamme suoraan Vaasaan. Hyvä aikaa matkanjohtajalle katsella

ketäs kaikkia nyt taas mukaan on siunaantunut. TLY:n nuori polvi on hyvin edustettuna ja mikä ilahduttavinta mukaan on uskaltanut naispuolisiakin lintuharrastajia, joista porukka näyttää kilvan huolehtivan parhaansa mukaan. Oikein ilahduttaa vanhaa matkanjohtajaa tällainen huolehtivaisuus. Joten mukaan vain tytöt jatkossakin.

Allekirjoittanut ei ole perverssi, vaikka saakin joskus iloa lasten kiusaamisesta. Tällä kertaa se tapahtui TLY:stä tutun vihjetietokilpailun avulla. Oli suorastaan nautittavaa nähdä, kun kilpailijat hiikoilivat yrittäessään pohtia assosiaatioiden assosiaatioita. Mutta hyvin porukka pärjasi, tosin erälle nuorille bongareille oli varsin katkeraa, että lensivät ulos kisasta tytön pudottamana.

Vassorilla murua rinnan alle ja pikkulokkien tiirailua, sitten kohti Evijärveä. Taivas vihmoo välillä vettä, mutta aurinkokin joskus pilkistelee, ihan hyvältä näyttää sää vielä. Evijärvi on maineensa veroinen lintujärvi keskellä lakeuksia: mustatiiroja, pikkulokkeja, härkälintuja ja kaakkurikin. Ensimmäiset elisrastit piirretään vihkoon, haikeudella täytyy vain katsoa jo pilattuna tätä menoa viereltä. Tiedä sitten miten menee perille tolkutusta siitä, että lintu ei saa olla vain rasti vihossa, ehkä siihen itekin joskus syyllistyy.

Seuraava kohde on kalajoen letto, jossa vettä sitten ryöppyä jo enemmältikin. Tie rannaalle on veden peittämä, myös kevään vihreys on jo vaihtunut alkukevään hädin tuskin havaittavaksi häiväksi. Letto antaa pikkutiiran, mutta kahlaaja on niukalti, osa porukkaa löytää lähimetsästä riekon.

Limingalle tullaan ilta-aurionon hellässä huomassa. Nuoret häipyvät heti kuka minnekin meidän vanhojen maiskutellessa makkaraa

nuotion lämmössä. Lahdella on kummitellut punapäänarsku, mutta tällä kertaa se ei kohdallemme osu. Opastuskeskuksen veranta saa pian yövieraikseen epämääräisen kasan ornitologeja. Eräs henkilö näyttää nukkuvan hyvin pöydällä, tekeekö hän niin kotonakin?

Liminga antaa mm. harmaasorsan, tupla-limosan, luhtahuitin ja kultasirkun. Myös merihanhet ovat liikkeellä. Ruovikon päällä leijailee ruskosuohaukkoja, yksinäinen suopöllökin viilettää kaislikon kätköihin. Ensimmäinen ilta sujuu nuotiolla, jossa taas voi alkaa totutella nuorten lintuharrastajien joskus varsin omalaatuiseenkin huumoriin.

Mieluisat muistot on viime kesän keikalta Oritkarin satamasta, jossa sitruunavästäräkki yllätti. Osattomiksi ei jääty tälläkään kertaa, yksinäinen rantakurvi seistä toljottaa altaan reunassa lapinsirien seurassa. Ja joku väittää vielä matkanjohtajan hermostuneen, ei pojat ei tämä vielä mitään... Toki katselen itsekkin mielelläni kurvia muutaman vuoden tauon jälkeen.

Jo armeijavuosilta muistan, että Oulu on kypsä kaupunki. Niin tälläkin kertaa, kun joku on piilottanut kaikki tavaratalot, jengiamme tosin katsottiin sillä silmällä, että taas tuli jotain ikkunanahajottajaporukkaa...

Seuraava kohde on Hirvisuo Ylikiimingissä. On suo ja pitkospuut ja ne luokse vievät lintutornin harmaan. Vettä tulee, mutta lajistiaan kertyy mm. maakotka, joka liihottelee metsänreunan yllä. Myös varpushaukka, kalasääksi ja pikkukuoveja havaitaan.

Tornion Kukkolankosken kioskilta nuoret V-V.Salosen johdolla bongaaavat niin kovia pinnoja, ettei poislähdöstä tahdo tulla mitään, oi kevät ja nuoruus... Jotenkin tuntuu, että paikka on mukana seura-

vankin retken ohjelmassa; pinnapaineita lienee.

Lappia - ainakin turisti-sellaista - edustaa jo Ylläs, johon leiriydymme. Paikallisen leirintäalueen omistaja oli jo ehtinyt myydä pois koko leirintäalueen, mutta Äkäslompolosta löytyy kelvollisia kämppejä yöksi. Innokkaat juniorit tosin viettävät yön poukkoillen ylös ja alas Ylläksen kivisiä rinteitä. Parhaimpia haviksia olivat kuitenkin tanssipaikan vieressä laulelleet pikkusirkut sekä lähipöntössä vierailleet lapintintit. Turisteja ei vielä ole, vain vielä meitäkin epämääräisempi taiteilijaseurue. Pikkukuovoin haikea huuto tuudittaa unten maille.

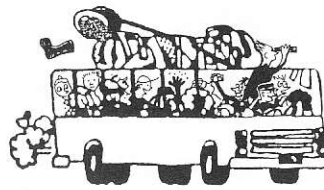
Käsivarressa toinen kevät

Se on sellainen seutu ja sellainen maa. Tästä alkaa Lappi, maisemat muuttuvat pala palalta enemmän ja enemmän sellaiseksi, joiksi ne pohjoisesta puheen olleen mieltää. Äkäsmyllyllä laulelee yksinäinen pohjansirkku säettään, Oloksen lähellä istuskelee hiiripöllö mietteisään tien reunalla, muuten ainoa Surnia koko matkan aikana. Muonion kirkonkylän yleisin lintu on törmäpääsky, joita pesii varmaan parisataa hiiekkarinteessä paikallista monopoliliikettä vastapäätä. Ai mitä monopolia, tietenkin H.

Anttilaa, jolla näyttää olevan yksinoikeus Lapin maalikyliin.

Kesä jää lopullisesti taakse kaartuessamme Käsivarteen, ei silmum silmua vielä, lunta rinteillä paikka paikoin paljonkin, järvet jäässä. Karusuvannossa viipottaa ohi tunturikihu, toinen pitkäpyrstö havaitaan Ropinsalmella. Täällä saamme myös tuntumaa tulevaan, jään keskelle on muodostunut sulan veden alue, jossa uiskentelee pari allia. Ilma on mitä mielyttävän, osumme Käsivarteen parahiksi kesän ensimmäisen "helle" aallon myötä, lämpöä päivällä lähes parikymmentä. Kelpaa siinä piekanojenkin naukua tunturien yllä.

**Kilpisjärvellä
nuoriso kiipeili
tuntureilla kilpaa
kiirunoiden
kanssa.**

Kilpisjärvelle tullaan illansuussa. Matkailukeskus on avattu pari päivää sitten ja kaikki on vielä odottavalla kannalla, palvelutkin. Keskusten hoitajan mukaan koko "höhlä" porukka voi lyödä telttansa pystyyn Saanan juurelle. Poislähtiessämme saimme hoitajan jopa hymyilemään, mikä lienee kovan luokan saavutus.

Nuori jengi ei pysy nahoissaan; tunturille, tunturille heti. Matkaa siivittävät Saanan rinteillä laulevat sepelrastaat, joista saa mukavan telttapinnankin. Järripeippon ryystäminen kaikuu joka puolelta, sinirinnat aukovat kitusiaan mitä ihmeellisempien äänivariaatio-

iden merkeissä. Kaiken kruunaa taivaan sinessä naukua piekana, tämä on Lappia.

Vanhusten porukalla on kerran-kin onnea, heti illalla löytyy keräkurmitsoja sekä kiirunakin, joten ei tarvitse viettää yötä tunturissa. Varsinaiset komppaajat löytävät useitakin kiirunoita, mutta me muut nautimme täysin siemauksin lumista rinnettä ylös yrittävän kiirunan toilailuista ilta-auringon mukavassa lämmössä.

Aamu avaa huikaisevan näyn tähän Pohjolan jylhään takamaahamme. Alapuolella kiiltelee jään peittäjä Kilpisjärvi, vain muutama sulapaikka on rannassa avoinna. Jäällä istuvat rantasipit tuntuvat etelän miehestä varsin eksoottisilta. Suliin on ilmestynyt myös muutama telkkä ja tukkasotka. Järven takana kohoavat Mallojen lumiset huiput, jossain takana yhtyvät rauhanomaisesti kolme valtakuntaa toisiinsa nojautuen.

Edellisenä päivänä olimme lisäksi tehneet pikakeikan Norjan puolelle ja hämmästelleet maisemien nopeaa muuttumista sekä ennenaikkeaa vastaan työntyvää kevään vihreyttä, josta ei Kilpisjärvellä vielä näy jälkeäkään. Skibotnin laaksossa vallitsee jo täysi kesä.

Tutustumisretki Mallan luonnonpuistoon antaa mukavia maisemallisia kokemuksia, lunta on vielä riittämiin. Muutama kurmitso löytyy täältäkin puolelta, muuten linnusto on tavallista tunturilajistoa. Pulmuset piristävät mukavasti karua rinnettä. Löydämme ampuhaukan pesän tien varrelta, joku bongaa rinteeltä lapinkirvisen, muutama rautiainenkin suvaitsee iloksemme viserrellä. Kauhun hetkiä herättää sen sijaan eräiden uskalikkojen (rajamiehiä?) ajelu moottorikelkalla Kilpisjärven jäällä, hulluja on moneen lähtöön, ei vain lintumiehiä.

Iloksemme leirintäalueelta löytyy myös kunnan suomalainen kota nuotiopaikkoineen. Kokemukseni mukaan vastaava ruotsalaisversio ei savusta makkaroitaa, mutta kylläkin kaikki sisällä olivat. Sepelrastaiden lauluun on taas kerran hyvä päättää päivänsä - ei hyppäämällä alas Saanan rinteeltä, jota eräät uskalikkomme näyttivät yrittävän, vaan omaan makupussiin käper-tyen.

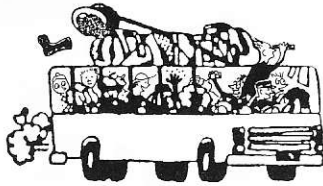
Kohti itärajaa

Jätämme Kilpisjärven taaksemme aamulla. Ensimmäinen pysähdys tehdään Peerassa parinkymmenen kilometrin päässä. Kyseessä on jokivarren kosteikkoalue. Suurimman osan porukasta vielä keikkuessa riippusillalla kuuluu taas kerran tuo iänikuisen pinna pillin vihellys. Kuka enää kuvittelisi, että porukka lähtisi maastoon ilman superpiipareitaan tai pillejään.

Olisipa joku ruvennut ennustamaan tällaista kehitystä leppoisa-
na kevätpäivänä 1960-luvulla Ruissalon sillalla. Olisiko silloin joku uskonut, että nuoretkin lintumiehet vielä kerran kulkevat kuin parhaatkin merkonomit hakulaitteineen ympäri maata raahaten tuhansien markkojen arvosta optiikkaa mukanaan. No, nyt oli aihetta, yli lentänyt muuttohaukka, joka katosi tunturin rinteeseen. Täältä jotkut onnistuivat vielä sen löytämään, mutta suurimmalle osalle laji jäi toistaiseksi haaveeksi.

Jängät ovat verraten tyhjiä. Eloa tulee vasta Kittilän Munajärvellä, joka on Lapin oloissa varsin rehevä järvi; uiveloparvi, jouhisorsia, tukkasotkia pääasiassa. Joku ehtii havaitsemaan tien yli viuhahtavan lapintiaispoikueenkin.

Majapaikkana toimii viime kesän reissulta tuttu Sirkan Immeljär-

"Olisipa joku ruvennut ennustamaan tällaista kehitystä leppoisaan kevät-päivänä 1960-luvulla Ruissalon sillalla."

ven leirintäalue. Taviokuurnia sekä lapintiaisia ehtivät jotkut havaitsemaan illan ja aamun aikana. Vaaran rinteessä asustavaa pyytä on mukava kiusata pyypillillä. Taas tulikin todistettua, että vetämällä nuorten porukkaa vanhakin voi oppia jotain uutta: Eli miten tehdä kunnan räiskäleitä suurella hartaudella. Lukuisten eri vaiheiden jälkeen se näytti syötävältä, tai sitten ei... TLY:llä on ikioma Bocusse keskuudessaan.

Seuraava päivä alkaa ajomatkalla Pomokaira. Suunnitelmissa oli päästä Kairan läpi Lokan pohjoispuolelle. Kolme peninkulmaa ja risat ajettuamme törmäämme yllätykseksi siltaan, jossa painorajoitus on noin neljännes bussin painosta. Yksityisteillä ei tarvitse olla rajoitusmerkkejä ennakolta, mutta ihan kiva jos olisi. Emme halunneet kokeilla, josko sittenkin voimme suhahtaa sillan yli, varsinkaan kun emme tienneet oliko edessäkin sel-

laisia, olisimme pian olleet kahden sillan loukussa. Joten takaisin. Havaintona ainakin keskellä korpea nähty tuulihaukka.

Seuraava kohde onkin vasta Pelkosenniemenellä. Suuntaamme Kairanaavalle, jonne on hiljattain pystytetty lintutorni. Vähän aikaa stajattuamme löytyy se, mitä tänne selkosille tulimme hakemaan, muuttohaukka. Aluksi vähän turhankin kaukana, mutta toisen kerran jo lähempänä. Oli varsin mielenkiintoista kuulla nuorten henkevää keskustelua muutto- ja tunturihaukan eroista ensimmäisen havainnon jälkeen. Onneksi ei toisen havainnon jälkeen jäänyt epäselvyyksiä.

Ja sitten korpeen. Olimme jo aiemmin todenneet, että joukkioimme kuuluu parhaiten tietymättömään korpeen, pois ihmisten ilmoilta. Sinne illalla päädyimmekin, nimittäin Savukosken Värriöön. Paikalliset rajamiehet pelottelivat kym-

menellä karhulla ja biologisen aseman työntekijät vapaana juoksevilla rajaloikkarisusilla.

Yhtään suurpetoa emme kuitenkaan nähneet.

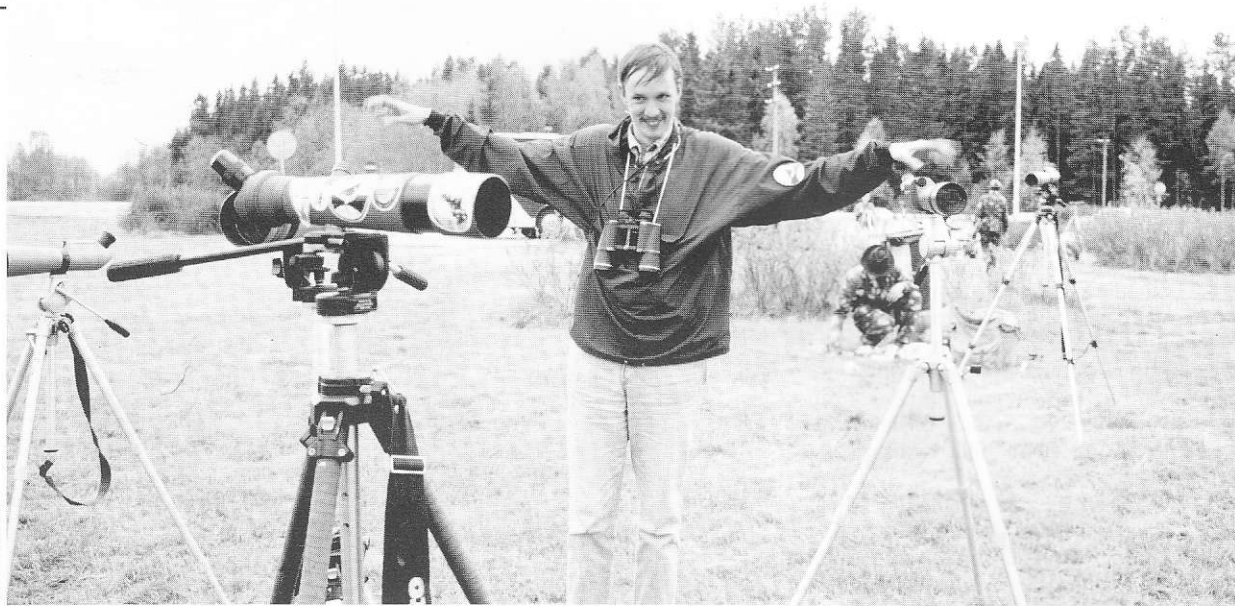
Useat kävivät biologisella asemalla asti ja saivat kuuleman mukaan varsin ystävällisen vastaanoton. Vaatinee määrättyä luonnetta lähteä töihin tällaisiin erämaihin, kauas pois sivistyksestä pitkäksi aikaa. Aseman läheltä bongattiin mm. pohjantikka, joka aiheutti seuraavana päivänä harmaita hiuksia vähän kaikille. Myös leppoisa kuukkelipoikue löytyi asemalle vievän tien varresta. Riekonkin jotkut onnistuivat kaivamaan esiin.

Rajavartijat suhtautuivat ystävällisesti lintuharrastajiin, tulivat näyttämään leiripaikan henkilökohtaisesti. Eipä täällä sen puoliin varmaan paljon vieraita liiku. Kivat tilat näytti pojilla olevan asemalla.

leppoisaan kevät-päivänä 1960-luvulla Ruissalon sillalla.

Leppoisaan kuukkelisiin päästiin tutustumaan Värriössä.

Kuusamossa

Lähdön hetki, mutta yhtä ei vain näy. Oli kuulemma hakemassa pohjantikkaa elikseksi. Kun kyseinen henkilö tunnin kuluttua ilmaantuu, on tiellä kulkeva porukka onnistunut löytämään ja näkemään neljä kuukkelia, joka monelta vielä puuttui. Tässä tapauksessa onnettomuudessa piili siis onni.

Vakavasti puhuen, yleisöretkien luonne on kuitenkin hieman toinen kuin yksityisretkien. Yksi henkilö ei voi viivyttää koko porukkaa vaikka kyseessä olisikin henkilökohtainen elis. Bongauksista sovitaan yhteisesti. Bussiretki on sosiaalinen tapahtuma, jossa täytyy ottaa kaveritkin huomioon. Yksityinen sooloilu, vaikka pysyisikin aikarajoissa, ei myöskään ole kovin suotavaa, koska lähtöaika voi muuttua hyvinkin spontaanisti, joten pyritään jatkossa nimenomaan porukkaretkelyyn.

Kuusamossa ehdimme toki hyvässä ajoissa käytyämme Kiutakongäällä katsomassa, josko vuorivästäräkkiä näkyisi. Ei näkynyt, mutta koskikaran pesä kylläkin.

Viimekertaisesta viisastuneena päätimme nyt selvittää Kuusamossa omin avuin ilman jäyhiä näyhöjä, ja tämä olikin onnistunut ratkaisu. Pinnarallin läheisyys painoi, ensimmäiset harjoittelijat kohdattiin pian jo Kuusamoon tultaessa, salaperäinen hymy kasvoilla.

Majoitumme komeasti hyvin varustettuihin hirsimökkeihin, tosin eräät nuoret ihmettelivät missä olivat baarikaapit, mikroaaltouunit yms. Sauna tuntui joka tapauksessa varsin leppoisaalta kaiken rypemisen jälkeen.

Pysyisikö porukka aloillaan Kuusamossa, mitä vielä. Jo yhdeltä hipsivät ensimmäiset Valtavaaralle, sinipyrstö piti löytää vaikka siihen kuluisi koko yö. Ja löytyihän se. Nyt täytyy tunnustaa, että itse uinailin punkassa, kun muut hakivat sinipyrstöä. Pari hyvää havaintoa mainitusta lajista toki riittää. Tulkaa tähän ikään, niin huomaatte, että ihan kaikkeen ei enää viitsi mukaan lähteä. Sinipyrstö oli kuulemma laulanut viimeiset säkeensä aamulla vähän ennen kuutta.

Unisen näköinen, mutta niin onnellinen porukka odottaa aamulla

Valtavaaralla noutajia. Kaupan päälle oli vielä saatu idänuunilintu. Ja kuljettajamme siunailee ja manaa: "Mitä h-tin iloa on rämpiä yöllä jossain metsässä ja havaita joku varpunen". Nii-in, vastatkaa pa tuohon kysymykseen. Ei silti, toimittuaan kuljettajana useilla retkillämme Taisto on hieman pääsyt sisälle hommaan, eikä enää pidä meitä omien sanojensa mukaan niin hulluina kuin alussa.

Armoa ei tunneta. Heti aamiaisen jälkeen lähdetään käymään Vuosseljärvellä, lapinuunilintupaikalla. Myöhäinen kevät kuitenkin pidättelee lapinfyllareita jossain muualla. Vuosselin havaintoina kuitenkin metso, taviokuurna, pyy sekä peukaloinen. Sekä vanha pontikankeittopaikka.

Kuusamon kirkon vieressä kohtaamme itse Pekka Helon adjutantteineen (tunnetaan nimillä Teemu ja Teppo). Pekka H. juttelee ympäriryöreitä, ei anna vinkkejä ei parhaallakaan tahdolla. Pinnaralleilu on kovaa touhua, varsinkin jos ajaa mestaruutta takaa. Vihjailee toki liivaaran suuntaan, jos sinipyrstöä haluatte. Jätämme kertomatta Val-

tavaara löydöstämme, lienee toki sekin tiedossa. Kirkon vieressä on kuulemma joku kuusamolaisittain harvinainen lintu, joka ei turkulaisille ole harvinaisuus.

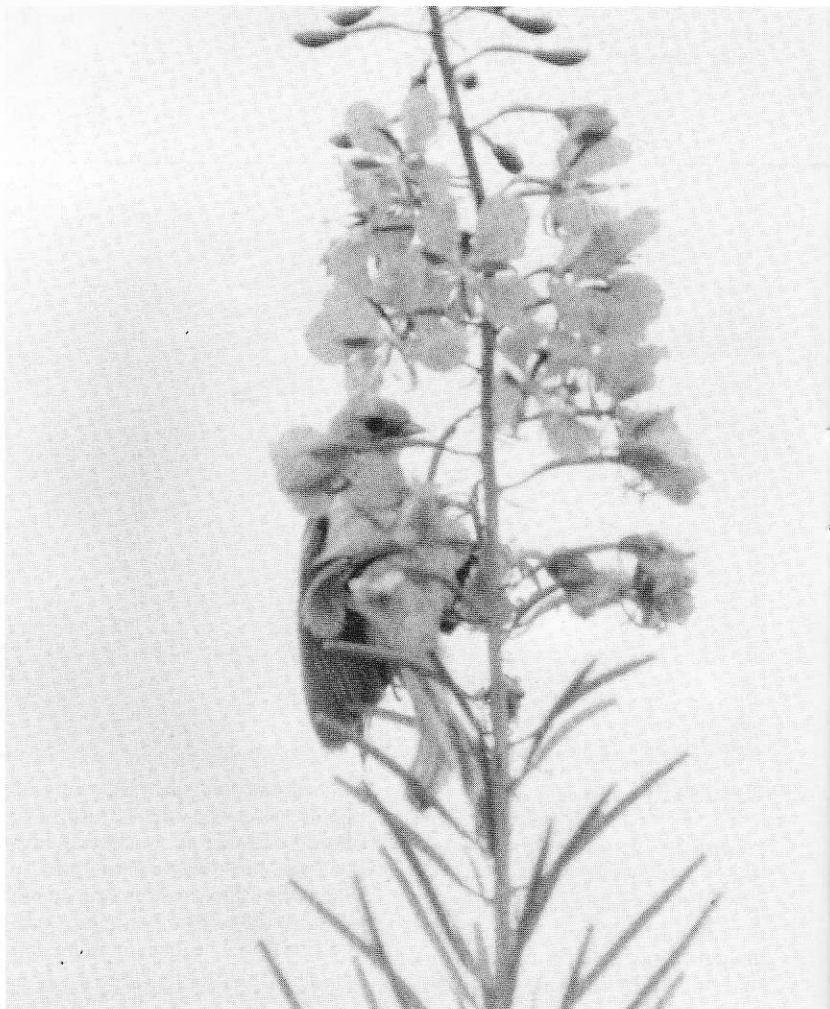
Käymme toki livaaralla päivällä, lähinnä maisemia ihailemassa. Ja aiheutamme lähes infarktin eräälle vanhan polven ornitologille, joka tulla köpöttää livaaran pitkospuita pitkin vaimonsa kanssa. Timo Elovaaran pilli syynä: "Minä sanoin vaimolle, että tuohan on lehtopöllö, mutta eihän niitä Kuusamossa ole...".

Jälleen toistuu sama kuin edellisenä aamuna. Poimimme aamulla kaatosateesta läpimärän porukan Valtavaaralta, sinipyrstöpaineiset yrittivät vielä toisenakin yönä, mutta nyt tuloksetta. Haviksena kuitenkin lapinuunilintu ja kirjosiipikäpylintu. Ja kuski manaa: "Olette te h-tin hulluja koko porukka", mutta myöntää samalla, että parempi nuorisokaatosateessa Valtavaaran yössä kuin pahanteossa kaupungilla.

Varkaudesta Värtsilään

Loppupäivä sujuu leppoisasti busimatkailun merkeissä, suuntana aluksi Varkaus. Suurimman osan vielä uinuessa aloittavat Mikael Nordström, Kari Salo ja Mikko Sallinen tiukkan finaalin vihjetietokilpailussa.

Varkauteen tullaan iltapäivällä. Oikea paikkakin löytyy hetken sekoilun jälkeen ja varsin pian myös pussitiainen, jota tänne tultiin hakemaan. Kyseessä on jo pitkän aikaa paikkakunnalla majaillut sekopäinen yksinäinen lintu, joka kuulemma rakentaa pesääkin, joten lintu on joko täyskahjo tai sitten parantumaton optimisti. Pussitintti pysyttelee tällä kertaa tiiviisti lehtien suojassa, mutta äänтелеe varsin vilkaasti mankan avittamana.

Illalla ollaan Värtsilän kirkonkylässä, majapaikoiksi löytyy mökkitöitä, saunan eteinen ja eräs nukkuu yönsä kunnanvaltuuston kokoustiloissakin. Sikäli kun nukkuu, karjalaisia kotiseuturetkeilijöitä osuu paikalle yöllä odottamaan rajanylitysmahdollisuutta. Suurin osa yötä kuluu kuitenkin yölaulajien kuuntelun merkeissä. Värtsilä on taas maineensa veroinen, parin kilometrin lenkin aikana viitisentoista viitakerttusta, jokunen luhtakerttunen, luhtahuitteja sekä ruisrääk-kä. Lisänä vielä Sääperin rannassa laulava kultasirkku. Pensassirkkulin-tukin tienvarressa sirittelee.

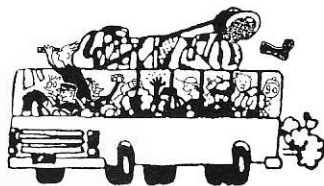
Leiripaikan vieressä äänтелеe sarvipöllöpoikue, tien yli myyrää ri-pottava emokin näkyy. Eräältä paikalliselta ornarilta kuulemme, että pikkulokki on nykyään valtaamas-

sa myös Sääperiä, järvellä pesii jo kolmisenkymmentä paria. Suopöllökin näkyy järven rannassa men-nä viipottavan.

Viereiseen huvipaikkaan, Sinilintuun virtaa jonossa kyläläisiä ter-marit ja muovipussit kädessä, grillijuhliin kuulemma olivat menos-sa. Leirintäalueen uudet omistajat ilahduttavat meitä jutullaan Neu-vesto-Karjalasta. Leppoisa mie-siehenki on Värtsilässä aina vallalla, sen muistan jo vanhastaan.

Siikalahti

Illtapäivällä olemme jo Parikkalan Siikalahdella. Porukkaa on kuin pipoa, paitsi satunnaisia retkeili-jöitä myös WWF:n talkooleiriläisiä. Kiva että vielä riittää talkoohenkeä yhteisten luontokohteitten hyväk-si.

äänittänyt viitakerttusta ja haluaisi tehdä saman myös pikkukultarinnalle.

Kello lähenee odotellessamme puoltayötä, jotkut käyvät ajankuluksi tutustumassa ojanpohjiinkin, toiset herkkuttelevat ajatuksella paikallisen pizzapalvelun hyödyntämisestä. Kunnes heti puolenyön jälkeen kuullaan se mitä odotettiin. Pikkukultarinta aloittaa aluksi tavaillen säkeensä, mutta pääsee sitten vauhtiin. "Räkäistä" ruokokerttusta muistuttava säe on helposti tunnettavissa. Yritän rauhoittaa kiihtynyttä porukkaa, mutta turhaan. Tällaisissa tapauksissa kannattaa toki aina käyttää tilaisuutta hyväkseen ja myös opetella tuntemaan ääni jatkoa varten. Pikkukultarintoja tullaan Suomessa havaitsemaan toki jatkossakin.

Viimeinen päivä alkaa jo pikkutunneilla harhaillessamme pitkin Parikkalan pikkuteitä, takana jo kymmenen kilometriä eikä harmainta aavistustakaan siitä missä ollaan. Suurin osa joukosta oli onneksi valinnut suorimman reitin, mutta vanhusten täytyy aina näyttää. Yö oli kuitenkin varsin mukava, ei ainakaan satanut. Murphyn laki toimii, karttaa ei koskaan ole mukana silloin kun sitä tarvitsi.

Kilometri toisensa jälkeen sujuu eteenpäin kulkiessa. Jossain vaiheessa uskonpuute hiipii mieleen. Tilanne repeytyy lähes hysteeriseksi nauruksi Jouni Pohjolan kaivaessa laukustaan esiin hehtaarin kokoisien valtakunnan kartan. Mutta ihme ja kumma, Parikkalan tiet löytyvät siitä, tosin hyvin epämääräisinä. Edessä on vielä viitisentoista kilometriä paikkakunnan pikkuteitä, kunnes joskus neljän maissa laahustamme takaisin Siikalahdelle. Osa joukosta onnistui tosin kaappaamaan korpitiellä sattumalta vastaan tulleen taksin.

Aamulla jätämme hyvästit Siikalahdelle. Ylämaalla etsimme stajikalliota, mutta nuotit olivat väärät, mitään maailmaa mullistavaa ei löydy Hovinsaarestakaan. Porvoossa yritämme erään retkikuntamme jäsenen nuottien perusteella löytää sitruunavästaräkkiä perunapellolta, mutta turhaan. Illan hämärtyessä bongataan Suomenojalta retkipinnaksi rastaskerttunen. Ja siinä se sitten olikin, se mitä jäi käteen.

Lopuksi

Olen vetänyt TLY:n retkiä kolmenkin eri lintumiessukupolven aikana ja nykyinen jengi on näistä eittämättä paras. Määritystietous on kehittynyt huimasti, myös välineet ovat parantuneet ratkaisevasti ja myös niiden saatavuus. Intoa ei nykyisiltä nuorilta lintuharrastajilta puutu, joskus sitä on jopa ylitsepuvasti. Pinnakeskeisyys vallitsee, mutta se lienee ajan henki. Uskon että nykynuoret arvostavat myös hienoja luonnonelämyksiä yhtälailla.

Eräänlainen tulosvastuu on mukana nykyajan retkien järjestämisessä. Sille, että joitakin lintuja ei satu näkymään, ei tietenkäänukaan voi mitään, mutta yrittää ainakin pitää. Tässä suhteessa nykypolvi poikkeaa aika paljon vaikkapa kymmenen vuoden takaisista nuorista harrastajista, joille vielä riitti meneminen johonkin ja luonnon ihailu.

Kohdaltani retkitoiminnan vetäminen TLY:ssä lienee loppupuolella. Toivottavasti joukosta löytyy ihmisiä, jotka jatkossa huolehtivat tästä tärkeästä toiminnasta. TLY on retkitoiminnan kärkiyhdistys maassamme ja näin pitää olla jatkossakin. On tärkeää huomata yksi asia. Retken vetäjän on oltava mukana sydämeästään ja omasta halustaan.

Ensimmäiset iltapäivätunnit antavat jo havainnoiksi kaulushaikarointa, luhtakanoja sekä mm. pyrstöti-aispoikueen viime vuoden tapaan. Tunnelma on kuitenkin odottava, sopimuksena on lähteä illalla yrittämään pikkukultarintaa Koitsanlahteen, noin kymmenen kilometrin päähän. Tiedossa olisi kuitenkin leppoisaa kävely takaisin, mutta sehän ei ketään estä. Illasta näyttää säänkin puolesta muodostuvan varsin mukava.

Yhdeksältä illalla seisommekin jo valmiina kuutostien vieressä ojanpenkalla, tuijottaen pensasta jossa pikkukultarinnan pitäisi lymytä. Vaan eipä laula, ei. Tosin tiedossa on, että lintu aloittaa yleensä joskus aamuyöllä. Vähitellen paikalle hipsii muitakin, mm. holtilainen orni, joka on mm. jo

Muistoja & elämyksiä

Heikki Heikkilä

Hakiessani aikanaan — vuonna 1948 maalis—huhtikuussa — tuntumaa uuteen kotiseutuuni tai paremminkin sen luontoon, sain kuulla Alastaron itäosassa sijaitsevasta metson soidinpaikasta. Sen sijaintia tutkailtiin ikivanhasta nuhruisesta kartasta ja kun lumet maaliskuun lopulla alkoivat sulaa ainakin vijelysaukeilta, oli mielestäni tullut aika lähteä tutkimusmatkalle.

”Soidinkukko aloittaa soittonsa auringon noustessa.” Näin luki Hortlingin Lintukirjassa, joten sen mukaan ja vielä almanakasta ajan tarkistaen lähdin aamuvarhain kävellen liikkeelle.

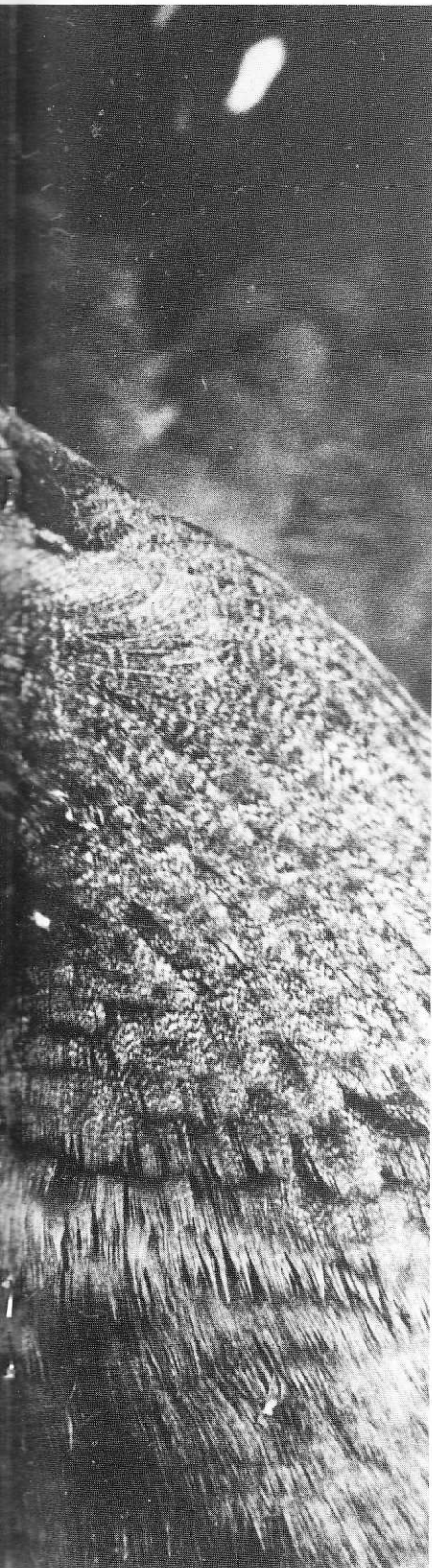
Aamun valjetessa alkoi luonnossa näkyä tai pikemminkin kuulua yhtä ja toista, joka aikansa säilyi ”havisvihkoon” tallennettuna, mutta jonka sitten tulin tyhmydessäni muka tarpeettomana hävittäneeksi.

Saavuttuani perämetsiin en suinkaan osunut suoraan soidinpaikalle, vaan johonkin epämääräiseen seutuun, jossa vaihtelua toi vain matalakasvuinen taimikkolohko. Olin tullut sen reunaan juuri sopivasti, sillä hetkeä myöhemmin lensi ohitseni urosmetso määrätietoisesti vasemmalle. Tein hetken oivalluksesta oikean ratkaisun lähtiessäni kävelemään linnun perään, sillä jonkin ajan kuluttua maasto muuttui todellakin ”soidinpaikan näköiseksi”.

Hangelta alkoi löytyä jätöksiä ja heti tämän jälkeen karkoitin maastosta useita metsokukkoja. Mitään soidinääntä en suinkaan kuullut koko aikana, sillä linnuthan olivat vasta kokoontumassa tuohon aikaan kevästä soidinmaaston tuntumaan. Kokeileva soidin oli tauonnut viimeistään silloin, kun askeleeni rahisevalta hangelta kantautuivat linnuille asti. Se hyöty retkestä toki oli, että löysin paikal-

Kokemusta
kantapään kautta...

Matti Vaha

ta rajalinjan, jota pitkin palasin ihmisten ilmoille ja sain näin määriteltä varman reitin seuraavaa vyytystä varten.

18 metsourosta samalla paikalla

Toisen kerran olin liikkeellä runsas viikko myöhemmin ja nyt huomattavasti varhemmin. Hieman herätti ihmettelyä se, että jo heti alkumatkasta alkoi lähes pimeältä taivaalta kuulua ponnekas kiurun soidinlaulu ja metsäalueen reunaan päästyäni tuntui koko luonto jo olevan hereillä.

Niinpä vain kävi, että ehdittyäni lopulta perille kuulin enää vain melko laimeaa metson loppusoidinta. Yllättävää oli sekin, että noinkin isolla linnulla oli niin heikko ääni.

Tilannetta ihmetellessäni minulle alkoi kirkastua, että metso aloittaa soitimen hyvin aikaisin, todellisuudessa pimeässä ja pikemmin lopettaa auringon noustessa. Ollessani vielä kuulolla odottaen soitimen mahdollisesti vielä viriävän, sain hämmästykseni nähdä kahden haukan hieman kauempana kisailevan ilmassa. Siinä vain ongelma, olivatko ne kana- vai varpushaukkoja. Sekin asia selvisi pari vuotta myöhemmin, kun paikalta löytyi kanahaukan pesä.

Tämänkertaisella retkelläni kävelin vielä hyvän tavan vastaisesti läpi koko soidinalueen karkoittaen kaikki linnut, jotka siinä vaiheessa olivat muistini mukaan vielä kaikki uroksia. Lukumääräksi tämä inventaario antoi 18 yksilöä. Lähdettyäni sitten kotimatkalle tapasin eräässä metsäniemekkeessä parven pikkulintuja, joista mukanani olleella tosi kehnolla kiikarilla sain puserrettua elämänpinnan lapin-sirkusta.

Mielenkiintoa metson soidinpuuhiin riitti vastoinkäymisistä huolimatta yhä vielä ja niinpä seuraava yritys tehtiin eräänä tyvenenä iltana. Kirjatiedon mukaan metso näet soisi illallakin ja onnistuin houkuttelemaan myös velipojan mukaan tätä ihmettä katsomaan.

Kukot saapuivat auringon laskun aikoihin lentäen puihin, vaihtoivat välillä paikkaa lyhyellä siirtymällä,

narskuttelivat toisilleen ja päästivät muutaman harvan näppäilyä, mutta eivät suostuneet aloittamaan soidinta.

Eivät soineet metsot illalla silloin, eivätkä koskaan myöhemminäkään, eivät ainakaan minulle. Pohjoisemmissa osissa maatumme on tilanne tietävästi toinen. Silloinen retki sinänsä oli jo muutenkin pettymys, mutta kun lopulta ymmärsimme lähteä paluumatkalle, oli jo täysin pimeä ja matkaa kotiin useita kilometrejä.

Aikainen nousu palkitsee

Selvittiinhän sieltä metsästä sentään pois pimeässä kompuroiden ja lopuksi upottavien savipeltojen kautta oikean tielle ja kotiin. Kenties vain puolella sydämellä luonnosta kiinnostunut velipoika saikin tästä retkestä sellaisen ”rokotuksen”, että hankkiutui toisenlaisten harrastusten pariin.

Tulihan niitä parempiakin retkiä myöhemmin, kun kulkuneuvojakin alkoi olla saatavilla. Sään suhteen vain oli varottava lähtemästä liikkeelle tuulen uhatessa tai silloin, kun metsässä vielä oli yhtenäinen aamupakkasessa jalan alla rusah-televa hanki. Soidinpaikkoja tuli myöhemmin tietoon muitakin ja saatoin lopulta jopa suhteellisen vähin ponnistuksin päästä toteamaan soitimen ja lintuja paremmin häiritsemättä inventoimaan paikalla olevien lintujen määrän ainakin suurin piirtein.

Ratkaisevan tärkeää tämänkaltaisissa varhaisissa aamulähdöissä on se, että yleensä jaksaa ja viitsii pakottaa itsensä aamuyöstä liikkeelle. Aikainen retki poikii tavallisesti kylkiäisinä sellaisia havaintoja, jotka muuten jäisivät kokematta. Yleisesti ei liene esimerkiksi tunnettua se, että pöllöt äänntelevät aamuhämärissä melko innokkaasti. Tämä kylläkin edellyttää tyventä ilmaa ja mieluummin edes kohtalaista myyrävuotta.

Lopuksi voin todeta pitkäaikaisen kokemuksen perusteella tämän ”nollatutkimukseen” liittyvän havainnon: mitä enemmän luonnossa liikkuu, sitä enemmän näkee ja kokee! □

Jurmon juhlava syksy 1991

Matti Vahlo

Tähän tosi tuoreeseen katsaukseen on poimittu kiinnostavia havaintoja heinäkuusta marraskuulle. Rarit ovat luonnollisesti komitean käymätömiä.

William Velmala

Asemalla riitti havainnoitsijoita kesällä hyvin ja syksylläkin kohtalaisesti. Miehityspäiviä oli heinäkuussa 23, elokuussa 23, syyskuussa 20, lokakuussa 21 ja marraskuussa 14. Reitit oli laskettu kohtalaisesti, mutta parantamisen varaa jää silti. Muutontarkkailussa parantamista on kosolti, sillä se näyttää jääneen muutamien vakiohavainnoitsijoiden "yksinoikeudeksi".

Jos kevään rengastuspäivien summa kuului aseman historian parhaimpiin, niin syksy kuuluu heikoimpiin: Viiden kuukauden aikana rengastuspäiviä kertyi vain 19! Pidempi yhtenäinen rengastus-

jakso saatiin aikaan vasta lokakuun puolivälissä.

Maakunnan paras kahlaajapaikka

Rengastajia ei näköjään kiinnosta Jurmon kautta muuttavien kahlaajamassojen rengastus, vaikka linnut ovat kohtalaisen helposti pyydystettävissä. Nyt kahlaajia rengastettiin sesongin aikana vain yhtenä päivänä heinäkuussa ja -positiivista kyllä- lokakuun alussa. Kahlaajia rengastettiin nyt 36 yksilöä niiden 3000 sijaan, jotka epäilemättä

Suosirrin satapäiset parvet tarjoavat Jurmossa tilaisuuden runsaisiin rengastuksiin.

olisivat pulkit koivessa jos rengastajat olisivat olleet pihdit kourassa päämuuton aikaan.

Kuovien päämuutto oli kesäkuun lopulla, parhaiten 250 muuttajaa 29.6. Sirrien massat tulivat heinäkuun puolivälin jälkeen, isosirrin päämuutto tosin oli vasta elokuun puolivälissä. Parhaana kahlaajapäivänä 18.7. Jurmossa oli lähes 1200 kahlaajaa, eniten suosirrejä 950 yksilöä, mutta myös mm. 29 kuovisirriä. Seuraavatkin päivät antoivat runsaasti kahlaajia: 19.7. 813, 20.7. 938 ja 21.7. 807 yksilöä. Läpi koko heinä- ja elokuun Jurmossa oli huonoimpinakin päivinä toista

sataa kahlaajaa.

Leudon syksyn ansiosta syyskuun lopussa laskettiin kolminumeroinen luku kahlaajia, esimerkiksi 26.9. 270 yksilöä. Vielä 5.10. nähtiin 75 suosirriä, pari kuovisirriä ja kahdeksan isosirriä.

Kesän havaintoja

Pesimättömät pikkutiirat pyörivät koko heinäkuun ajan saaren länsipäässä, enimmillään neljä lintua. Kesän superrari oli punapäälepinkäinen, joka viihtyi 28.6.-6.7. aseman nurkilla. Joku kärsivällinen harrastaja hankki lajin PuuCeen pinnalistaankin.

Mahdollisista satunnaispesijöistä mainittakoon Männikössä varoitellut nokkavarpuspari. Leppälehdoissa nähtiin 28.6. järripeipponaaras ja samassa paikassa 2.7. myös koiras. Sarvipöllö pesi saaden neljä poikasta lentoon. Uudeksi kesälajiksi näyttää vakiintuneen merimetso, jonka nuoret ruskeat linnut viihtyivät Jurmon vesillä pikkuparvina.

Heinäsaareltä huomattiin 2.7. nummikirvinen ja Järven lapintiira parvesta pari 2-kv lintua, jotka ovat Suomessa verrattain harvinaisia. Harmaasorsapari käväisi saarella 5.7. Kesän ensimmäiset riuttatiirat nähtiin 11.7. Järvellä, missä myös 13.7. lenteli yksinäinen lintu. Tönnökäinen riuttatiira nähtiin jälleen 21.7. Ensimmäinen harmaahaikara tuli saarelle 27.7. samoin

yksinäinen kanadanhanhi, joka vietti loppukesän Jurmossa. Samana päivänä lepatteli vielä kaksi nuorta pikkulokkia Länsiriutan kärjessä. 28.7. tööttäili pari kirjosiipikäpylintua Männikössä.

Jurmon kolmas havainto lehtopöllöstä 4.8. juhlisti Osmo Kivivuoren, Timo Nurmen ja Ismo Lahtosen 30-vuotisjuhlaletkeä saarelle: Koiras huuteli yöllä Leppälehdoissa. 8.8. havaittiin taas kaksi vanhaa riuttatiiraa. Harmaahaikaroiden määrä kohosi elokuussa parhaimmillaan yli 20 yksilöön.

Petoja ja vaelluslintuja

Syyskuun alussa muutto alkoi vilkastua ja mm. tuulihaukoista, lapinkirvisistä ja uikuista tehtiin useita havaintoja. Viimeinen tiira nähtiin 7.9., jolloin muuttohaukka pysähtyi kolmeksi päiväksi saarelle. 9.9. nähtiin kolme pohjansirkkua.

Syyskuun puolivälin jälkeen tavattiin sekä varpushaukkojen että jalohaukkojen päämuuttoa. Parhaana päivänä 18.9. summaksi saatiin 205 varpushaukkaa kiitos pitkän muutontarkkailun. Jurmon runsas myyrillä katettu ruokapöytä houkutteli muitakin petoja pysähtymään saarelle ja kaikkiaan petolintuja nähtiin tavallista runsaammin.

Kirvisten ja västäräkkien huippu oli 17.9. ja kuun puolivälissä tavattiin vielä useita kerttuja ja jokunen

Mustapyrstökuirikin tonkii mielellään Jurmon rantoja.

Jouko Hakala, Espoo 1.3.90

Jurmon lintuaseman rengastukset standardipentadeittain syksyllä 1991. Ringmärkningarna på Jurmo fågelstation under hösten 1991 givna i standardpentaden.

jakso	40	51	52	53	56	57	58	59	60	yht. tot.
alku	15.7.	8.9.	13.9.	18.9.	3.10.	8.10.	13.10.	18.10.	23.10.	
r-päiviä	1	1	2	2	3	1	3	4	2	19
Acc nis		5	6	1	4	2	5	2		25
Acc gen			1			1				2
Act hyp	1									1
Cal alp	15				20					35
Cuc can			1							1
Asi otu									1	1
Aeg fun					1			3		4
Den maj					1			1	1	3
Par maj			1	1		1	56	37	9	105
Par cae							5	6	2	13
Par ate				2	16		3	6	6	33
Aeg cau							18	30	19	67
Cer fam				21	9	6	23	52	35	146
Tro tro							7	2	1	10
Tur pil							1			1
Tur phi			3	1	18	1	10	2		35
Tur ili					3		6	6		15
Tur mer							1	4	3	8
Pho pho			19	3	2					24
Eri rub			19	34	13	2	47	8	3	126
Syl com			1							1
Phy lus			1							1
Phy col					2					2
Reg reg			2	245	175	32	147	213	7	821
Mus str			21							21
Fic hyp		1	9							10
Pru mod									1	1
Mot alb					1					1
Car chl						1				1
Car spi								1		1
Pyr pyr								17	6	23
Fri coe			1	2		1		1		5
yhteensä/totalt										1543

sinirinta. 18.9. havaittiin saarelle kolmeksi päiväksi pysähtynyt keräkurmitsa ja viimeinen mehiläishaukka. Seuraavana päivänä nähtiin viimeiset kaksi kihua. Muuttohaukan siluettia saatiin ihailla uudelleen 20.9.

Mielenkiintoinen pikkulintujen paluumuutto havaittiin 21.9. Pohjoisesta nopeasti Itämerelle liikkunut kapea mutta antelias saderintama palautti avomereltä klo 9-12 välisenä aikana 2000 fringillaa ja 950 vihervarpusta. Samat lajit olivat liikkeellä seuraavanakin päivänä, mutta puolta pienemmin määrin. 21.9. kuultiin vielä pikkusieppo.

Isokirvinen, pikkusieppo ja kangaskiuru näyttäytyivät 27.9. ja viimeiset haarapääskyt muuttivat 3.10. Samana päivänä jäi määrättämättä iso Falco. Viimeinen harmaa-haikara seisokeli saarella 13.10. Eri puolilla Etelä-Suomea havaitusta arktisten hanhien muutosta nähtiin Jurmossa vain muutama lintu, mm. 25.10. muutti 26 isokiljuhanhea länsilounaaseen.

Lokakuun aikana Jurmossa piipahti muutama helmipöllö. Mannerella jo syyskuussa alkanut voimakas tiaisvaellus näkyi Jurmossa vasta lokakuun puolivälissä ja vain talitiaisilla ja pyrstötaisilla oli kohtalaista vaellusta. Sen sijaan puukiiپیچöiden vaellusta voi luonnehtia jo voimakkaaksi. 19.10. nähtiin nokkavarpunen, myöhäinen mustaviklo ja kaksi pikkulokkia.

Ensimmäinen tunturikiuru saapui 20.10. ja parin päivän päästä niitä oli jo neljä. 26.10. nähtiin 2-ky maakotka, pari tilitalttia ja tunturihaukka, joka ihastui saareen ja oli

paikalla vielä joulukuun alussa. 20.10.-2.11. oleili Sorgenin kivikossa myöhäinen kivitaskunaaras. Syksyn ensimmäiset kuusi merisirriä saapuivat 31.10., mutta marraskuun aikana sirrit eivät juuri näyttäytyneet pääsaarella.

16.11. lintumiehet yllätti muuttava jääkuikka ja koko joukko viivytelijoita, mm. suosirri, kolme tundrakurmitsaa ja rautiainen. Marraskuun viimeisellä viikolla löydettiin Länsiriutan viimeiseltä kiveltä hyväkuntoinen kuollut kihu, joka myöhemmässä tutkimuksessa osoitettiin 1-kv leveäpyrstökihuksi. Kunnosta päätellen lintu on ollut hengissä vielä marraskuun alkupuoliskolla. 29.11. löytyivät myöhäiset punajalkaviklo ja suosirri sekä mustapääkerttu. Talvikauden avasi 2.12. 1-kv tunturipöllö.

Rengastukset

Kortensa pieneen kehoon kantoiivat tällä kertaa Osmo Kivivuori 12.-14.9. ja 12.-15.10., Pekka Alho 3.-5.10., Raimo Hyvönen 19.-24.10. ja 18.7. Paavo Liimatta Joensuusta. Heille suuret kiitokset! Erityiskiitokset ansaitsee Kari Mäntylä, joka tuli Porista 21-22.9. isännäksi, jotta Jurmoon rengastamaan kutsutut eestiläiset Arne Ader ja Enn Vilbaste pääsivät käymään saarella. Vierailun loppuajan he rengastivat Säpissä.

Rengastukset on totuttuun tapaan koottu oheiseen taulukkoon. Numerot puhukoot puolestaan, lukijan mielikuvitukselle jää nyt tilaa.

Keräkurmitsa on Jurmon vakioleppäilijöitä sekä keväällä että syksyllä. Kuvassa 1-kv lintu.

Matti Valtia

1-näytöksinen talvinäytelmä

Paikka: Turun kaupungin Kastun kaupunginosa, Kastun lukion ja Tampereentien välinen omakotitaloalue.

Aika: 27.1.1987, keskipäivä.

Sää: Puolipilvinen pakkaspäivä, n. -10 astetta, tuuli heikkoa.

Esiintyjät: kanahaukkakoiras ACCI, luultavasti nuori; n. 12-päiväinen naakkaparvi, jonka "nestorina" NAAKA.

Kertoja: Vesa Multala.

K: Astelin kaikessa rauhassa Kastun lukion ohi ja saavuin pellon reunaan. Huomioni kiinnittyi naakkaparveen, joka sahasi tiukkaa ympyrää 30—40 metrin korkeudella omakotitalojen yllä. Parvi otti hitaasti lisää korkeutta siirtyen samalla vähitellen keskikaupungille päin, koko ajan kiertäen tiukkaa ympyrää. Vasta muutaman sekunnin kuluttua äkkäsin ACCIN, joka kaarteli parven yläpuolella vajaan sadassa metrissä. Koska minulla ei ollut kiikaria, jäi tänmääritys epävarmaksi mutta tummahko alapuoli viittaa nuoreen yksilöön. Se

seurasi naakkaparvea kaarrellen ja pikkuhiljaa alemmaksi tullen. Sitteen alkoi tapahtua.

N: Hei kaverit, kattokaas ku määhuijaan tota nuijaa haukkaa!

K: Samassa NAAKA irtaantui parvesta ja alkoi pudota syöksykierrettä, siivet lerpattaen kohti taloja.

A: No nyt tuo sai jonnein kohtauksen, ja nyt minnuu vietiin!

K: Ja niin ACCI syöksyi siivet supussa NAAKAN perään. Se tuli todella lujaa ja omakotitalon katon korkeudella se näytti saavuttavan NAAKAN. Juuri silloin tämä teki mitä ovelimman syöksyn pienen puutarhan omenapuuden sekaan. ACCI jarrutti epätoivoisesti ja jysähti omenapuun oksistoon, josta se nolona kömpi tuksalle oksalle pukuaan hoitamaan.

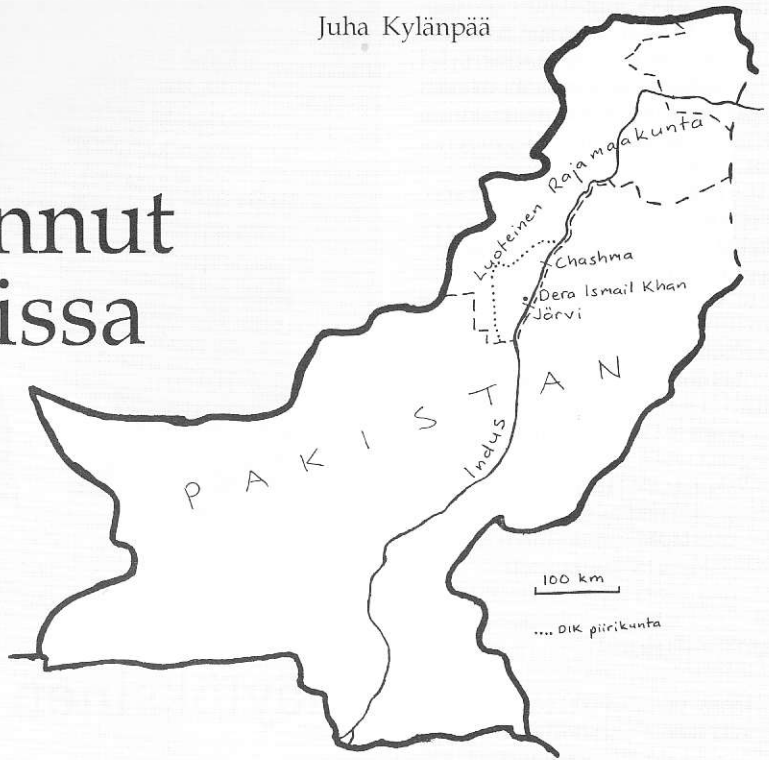
A: Mittee se nyt näen kävi?

N: Poja hei orottakaa mua! Näitekste kui se mäntti sai kyytiä!

K: NAAKA ilmestyi jostain talon takaa ja viuhtoi kovaa vauhtia parven perään, joka oli menossa keskikaupungille. Raunistulan yllä se saavutti parven ja ne jatkoivat kohti Tuomiokirkkoa. ACCI jäi omenapuun oksalle miettimään elämän totuuksia. □

Viileän ajan vesilinnut Pakistanissa

Juha Kylänpää

Ulkomaanraporttimme tulee tällä kertaa Aasiasta. Himalajalta Pakistanin halki virtaava Indus-virta on hyvä muuttoreitti mutta myös monien sorsien talvehtimisalue.

Vuosina 1988 - 1991 vietin kaikki kolme talvea Dera Ismail Khanin (DIK) kaupungissa Pakistanissa. DIK ja sen piirikunta sijaitsee Luoteisessa Rajamaakunnassa Indus-joen varrella.

Yleisesti ottaen piirikunnan alue on karua ja kuivaa aroa. Joidenkin keinokasteltujen viljelyalueiden ohessa tästä tekee poikkeuksen Indus ja sen varren kosteikot.

Talvikautena eli matalan veden aikaan Indus luikertelee moniuomaisena paljaiden hiekkasärkkien välitse noin kilometrin levyisenä. Kosteikosta ei suomalainen siinä yhteydessä oikein osaa puhua. Varsinaisia kosteikkojakin piirikunnan alueella jokivarressa on, pääasiassa ihmisten luomia. Itse olen vierailut niistä kahdella, Chashmassa ja Järvellä.

Chashma ja Järvi

Chasma on kymmenien neliökilometrien laajuinen vesi-, ruoko-,

hiekkasärkkä- ja liejusokkelo noin 80 km DIK:sta pohjoiseen. Joen poikki on 1970-luvulla rakennettu kahdeksan kilometriä pitkä pato nostamaan joen vedenpintaa, jotta vettä saataisiin johdetuksi suuriin kanaviin kasteluvedeksi pelloille. Samalla on laakeassa maastossa tullut luoduksi upea luontoalue, jossa on väitetty talvehtivan jopa 300 000 vesilintua. Itse olen nähnyt sen tien lähellä olevalla avoimella järvellä enimmillään "vain" 37 000 vesiaistä; kaikki yksiltä kaukoputken sijoilta helmikuussa '91. Vene olisi alueen tutkimisessa välttämätön.

Monen retkeni kohde on ollut Järvi noin 15 km:n päässä meiltä. Se on syntynyt rakennettaessa joen yli 10 km pitkä pengertie ja sen keskelle 800 m pitkä silta. Tästä penkereestä on ylävirtaan päin ulotettu 1-2 km pitkiä sivuhaaroja estämään veden virtaus ja syövyttävä vaikutus tiepenkereeseen. Kesäinen tulvavesi jää vangiksi pistopenkereiden väliin muodostaen yhden

matalan järven (pinta-ala 100-150 ha) ja veden korkeuden mukaan vaihtelevia lampia ja juoluoita laajoine lietteineen ja ruohostoineen.

Järvi on simppele retkikohte. Varsin pienellä alueella on monenlaista biotooppia. Penkereitä pitkin pääsee liikkumaan helposti ja niiltä on loistava näkyvyys. Mutta...

Penkereille on enenevässä määrin asettunut kalastajaperheitä ruokomajoihinsa. Osia alueesta on otettu tai ollaan ottamassa viljelykseen. Loppualueilla paimennetaan karjaa, kerätään elefanttirohhoa, osmankäämin lehtiä tai polttopuuta. Metsästystä ei juurikaan harjoiteta, mutta ihmisten liikkuminen karkottaa lintuja ja estää arkojen lajien (esim. kurkilajit ja mustahaikara) oleskelun kokonaan. Vesilinnuista vain nokikana sietää kalastajien veneilyn. Muut lajit karkaavat joen särkeille heti kun kalastajat aamulla lähtevät liikkeelle. Siksi vesilintujen laskennassa oikea ajoitus on tärkeä.

Vesilintujen talvi

Toistaiseksi olen joutunut asumaan kesät muualla. Niinpä minulla on tietoa vain lokakuun alusta huhtikuun loppuun. Tosin huhtikuun lopulla ei vesilintuja enää ole joi-tain heinätaveja lukuunottamatta. Syksyllä sorsamuutto alkaa heik-kona jo ennen lokakuuta. Vesilinnuiksi olen laskenut uikut, hanhet, puoli- ja kokosukeltajasor-sat sekä nokikanan. Harvinaisem-mat ansaitsevat lajeittaisen katsauk-sen koko piirikunnan alueelta, ta-vallisimmat esittelen Järven havain-noista kokoamani taulun muodos-sa.

Lapasotka ja muut kovat

Silkkiuikku
DIK:sta havaintoja vain vuodelta -91, jolloin tammi-helmikuussa sekä Chashmassa (max 20) että Järvellä (max 9).

Mustakaulauikku

DIK:ssä selkeästi alkuvuoden laji: 13 havainnosta 11 tammi-huhti-kuulta. Sekin runsain -91 (max 35), yleensä parvet alle 10 yks. suurui-sia.

Pikku-uikku

Pienissä lätäköissä viihtyvä tavalli-sin uikku. Luulin sen olevan vakio-tuttava Järvellä. Loka-marraskuus-sa näin onkin, max 10 yks. Havain-toja analysoidessani koin yllätyk-sen: alkuvuodesta ei yhtään havain-toa. Ensimmäiset joka vuosi huhti-kuussa, jolloin sekä avoimesti puli-koivia että piilossa pulputtavia. Ret-killä en ole tullut noteeranneeksi tätä. Muuttaako laji talveksi pois?

Kerran havaittu joen lähellä pel-lonkulman tulvahetteikössä ja huhti-toukokuussa -91 talomme lähistöllä ruohoisella jätevesilam-mella, jota olen tarkkailut säännö-lisesti kolmen vuoden talvikaudet.

Penkereiden taakse jäävän tulvave-den luomaa kosteikkomaisemaa Dera Ismail Khanin Järvellä.

Merihanhi

Harvinainen: 13.11.88 a7 S Järvi, 9.1.90 3p Chashma, 3.3.90 3 N Järvi.

Intianhanhi

Omilla havaintopaikoillani meri-hanhen veroinen rari: 28.12.88 n40 p Chashma, 9.11.89 2 N Järvi, 23.3. 7 S Chashma. Chash-man ja Järven välisellä Induksen osalla talvehtii tietojen mukaan 100-300 indicusta.

Lesser Whistling Teal (*Dendrocyg-na javanica*)

Toukokuussa saapuva kesävieras. Talvikaudelta vain yksi havainto: 8.10.90 7 p Järvellä. Laji on koko maassa vähälukuinen ja harvinais-tunut kolopesijä, jolle voisi raken-taa pönttöjä. Valitettavasti ne vain katoaisivat nopeasti polttopuiksi tai olisivat muuten liikaa huomion kohteena.

Ruostesorsa

Säännöllinen tuttavuus pikkuparvina. Saapuu lokakuun puolivälissä. Kiertelevät talvisin jokivarresta. Paras päiväsumma 32 yks. Kevätmuuttavia havaittu maaliskuun puolivälistä toukokuun alkuun.

Pesyttelee tiukasti joen hiekkasärkillä ja Järvelläkin sen saa yleensä retkenpinnaksi vain kaukoputkella oikeisiin paikkoihin katsomalla. Toinen mahdollisuus on havaita se äänestä: lentävien lintujen nasaali tööttäily on aika kuuluva. Lajin pää näyttää luonnossa hämäävän paljon vaaleammalta kuin lintukirjojen kuvista (esim. Euroopan lintupas) voisi päätellä, jopa valkoiselta.

Ristisorsa

Harvinaisuus: ainut havainto Chashma 28.12.88 5 p.

Marmorisorsa

Vaarantunut laji Pakistanissa. Järvellä 9.11.89 nähty oli maan pohjoisin ja maakunnan ensimmäinen.

Ruskosotka

Satunnainen Järvellä. Loka-joulukuussa ja helmi-huhtikuussa kuusi havaintoa yksittäisestä linnusta, mutta kahtena vuonna lokakuun alkupuolella isot parvet: 19 ja 16. Chashman huikeilla lintuvesillä 9.1.90 n 30.

Lapasotka

Pakistanin viides havainto: 9.4.89 koiras kahden naaraan kanssa Järvellä.

Cotton Teal (Nettapus coromandelianus)

Syysvieras Järvellä lokakuusta joulukuun alkuun. Pikkuparvina, max. 8 yhdessä.

Nokikanojen ja monien muiden lintujen onneksi kalastajat ovat köyhiä eikä heillä ole varaa aseisiin. Verkkoja he joskus virittävät lintupyyntiin.

Tavallisten taulu

Yhdentoista tavallisimman lajin esiintymistä Järvellä valaisee seuraava taulu. Siinä on kuukausittain esitelty ko. kuukautena kolmen vuoden aikana tehtyjen retkien yksilömäärien keskiarvo. Retkien lukumäärä on kuukauden numeron alla.

Syksyllä sorsien yksilömäärät kasvavat voimakkaasti marraskuun alusta alkaen. Sukeltajasorsat saapuvat puolisukeluttajia myöhemmin. Keväällä määrät romahtavat maaliskuun aikana. Silloin joen rannalla auringonlaskun aikaan seistessä näkee jopa satojen yksilöiden sorsaparvien nousevan Järveltä korkealle, korkealle ja suuntaavan pohjoiseen. Se sävähdyttää: pääsisipä mukaan!

Retkeilen myös arolla ja enempi-vähempi-kuivilla viljelyalueilla 10-15 km kaupungista länteen. Maaliskuussa olen siellä nähnyt muutamana kerran aamuvarhaisella Anas-parvia matkalla ENE-NE. Ne lienevät yöllä kadottaneet joen näkyvistään ja aamun tullen suuntaavat sille takaisin, lepäämään.

Vuosien väliset erot

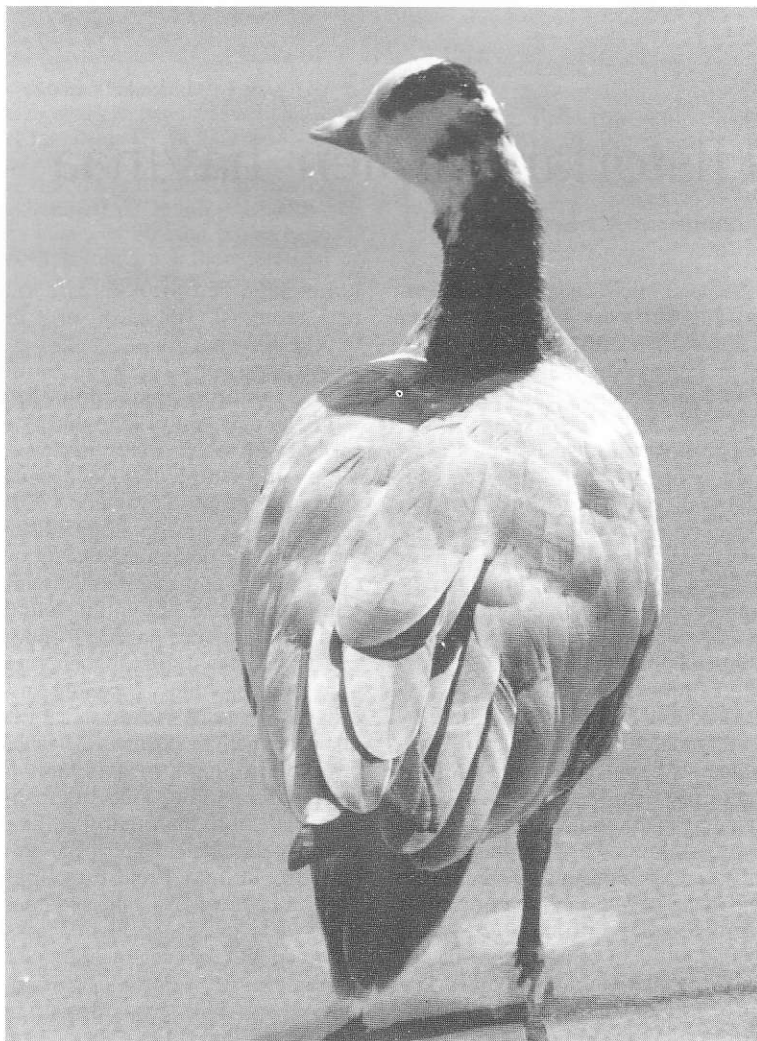
Näin satunnaisessa havaintojen keruussa on niin monta häiriötekijää, ettei vuosia oikeastaan saisi verrata toisiinsa. Kuin uhalla teen sen silti. Talven 1988 - 1989 maksimimäärä 1470 laskettiin joulukuussa, seuraavien talvien helmikuussa, järjestyksessä 1460 ja 890. Kun viimeinen talvi muualla oli vesilinturikas, niin näyttää siltä, että Järvi on muuttunut vähemmän houkuttelevaksi. Ehkä lisääntynyt häirintä vaikuttaa.

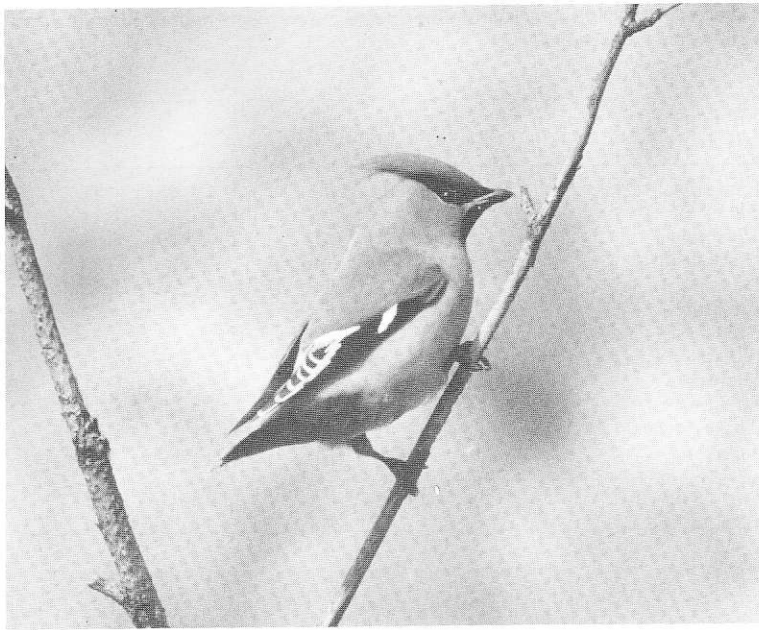
Muuton alkamisessa ja päätymisessä näkyy pieniä eroja. Vuonna 1990 syysmuutto alkoi voimakkaana muuta vuosia aiemmin. Keväällä 1989 viivytelijoita oli vielä huhtikuussa runsaasti.

Intianhanhi on Pakistanissa melko harvinaisen.

Tavallisten vesilintujen esiintyminen talvikautena Dera Ismail Khanin Järvellä Luoteis-Pakistanissa.

Kuukausi retkiä	X	XI	XII	I	II	III	IV
Jouhisorsa	8	3	51	26	95	11	3
Tavi	18	20	1	4	4	14	6
Sinisorsa	7	32	70	50	19	6	2
Harmaasorsa	8	50	66	52	225	33	6
Haapana	6	31	298	11	250	13	2
Heinätavi	-	-	-	-	-	1	14
Lapasorsa	2	3	6	8	8	23	6
Punapäänarsku	-	-	27	20	175	3	-
Punasotka	3	19	271	35	28	31	7
Tukkasotka	-	30	60	7	50	35	11
Anas/Aythya	134	200	240	625	250	143	-
Nokikana	10	683	838	1125	1750	777	99
Yht.	201	1071	1928	1963	2854	1091	156

Seppo Sallila

Historian siipien havinaa

Koonnut Risto Lemmetyinen.

Menneen tilhisyksyn muisteloissa on hauska tietää, että esi-isät sata vuotta sitten eivät suinkaan tyytyneet pelkästään ihastelemaan tilhien koreita värejä, vaan käynnistivät melkoisen "bisneksen" liihan leipänsä särpimeksi. Niinpä turkulainen ornitologi, tohtori Torsten Renwall paheksui moista ansion lisää vuonna 1898 ilmestyneessä kirjassaan "Hyödylliset ja vahingolliset linnut Suomessa" seuraavasti:

"Eräinä talvina on ympäri koko maatamme ja varsinkin sen eteläosissa tilhi (*Ampelis garrulus*) tavattavana. Kesäiseen aikaan oleskelee se Lapin ja Pohjois-Suomen havumetsissä, jossa se elää hyönteisillä ja marjoilla. Vaikka nämä linnut lukunsa ja kauniin punan-, mustan-, keltaisen-, valkean- ja harmaankirjavan höyhenpukunsa vuoksi, joka niin miellyttävästi pistää silmään lehtipuiden alastomilla oksilla, vaikuttavatkin virkistytävästi meidän talvella niin linnuttomilla seuduillamme, niin en

kuitenkaan sen vuoksi tässä ota niitä puheeksi. Tilhillä on näet ihmiselle toinen, paljon tärkeämpi merkitys. Se on ainoa pikkulinnuistamme, jota pyydetään ja ammutaan herkkuksi syötäväksi.

Kun hyvä tilhivuosi on käsissä, silloin varustautuu, varsinkin kaupungeissa ja niiden lähimmässä ympäristössä, jokainen sekä nuori että vanha sunnuntaimetsästäjä tilhiammuntaan ja -pyyntiin, laittaa kuntoon ansansa ja ruostuneen pyssynsä, sillä nyt on hänen metsästysaikansa tullut. 5 penniä kappaleelta, taikka runsaan saaliin aikana 5 penniä pariilta - tuleehan siitäkin rahaa, kun tapetaan ja pyydetään sadoin, jopa tuhansin. Mutta tilhitalven mentyä ollaan valmiita ihmettelemään ja päivittelemään, kuinka Etelä-Euroopan asukkaat voivat olla niin sydämetömiä, että paljastaan lihan vuoksi pyytävät ja tappavat meidän viattomia pikkulintujamme, kun ne syksyllä etelään matkatessansa, tulevat heidän kotimaihinsa!"

Annikan

Tällä kertaa esittelen mielenkiintoisimmat ruotsalaiset lintulehdet.

Vår Fågelvärld

Lehteä julkaisee Sveriges Ornitologiska Förening ja se ilmestyy kahdeksan kertaa vuodessa, 66 sivua/numero. Tämän vuoden alussa lehti uudistettiin: Tieteelliset artikkelit siirtyivät uuteen lehteen *Ornis Svecica* ja kokoakin suurennettiin. Valitettavasti samalla poistettiin englanninkieliset yhteenvedot. Lehti on nyt kuitenkin luettavampi; mielenkiintoisia juttuja harrastajalle on runsaasti. Sisältöön kuuluu yleensä määritysartikkeli, tiedonanto, joitakin kevyempiä juttuja, ajankohtaista tietoa ulkomaalta, havaintoja ja määrityskuvia.

Valokuvia, sekä musta-valkoisia että värillisiä on runsaasti ja laatu on hyvä. Hinta on tätä kirjoittaessa vielä epäselvä, mutta se lienee noin 130 mk, junioreille noin 70 mk.

Suosittelen lämpimästi kaikille ruotsinkielitä ymmärtäville.

Toimintakertomus 1990

palsta

Calidris

Öölannin paikallislehti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa, 128 sivua. Sisältö vastaa aika paljon Vår Fågelvärldiä, mutta Calidris on kooltaan pienempi ja ohuempi. Valokuvien taso on hyvä ja niitä on paljon. Määritysjuuttuja löytyy melkein joka numerosta. Erittäin mukava lehti. Hinta noin 65 mk.

Fåglar i Uppland

Toinen ruotsalainen paikallislehti. Valokuvia on vähemmän kuin edellisissä lehdissä, mutta osa on värillisiä. Lehdessä on hyviä pitkiä määritysjuuttuja. Kaksi numeroa vuodessa, sivumäärä 200. Hinta 135 mk, alle 21-vuotiaille 70 mk.

Anser

Skånelaisten lehti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa, sivumäärä 304. Lehdessä on vähän kuivempia juuttuja ja aika vähän vain mustavalkoisia valokuvia. Etelä-Ruotsista kiinnostuneille se on kuitenkin mielenkiintoinen lehti. Hinta 55 mk.

Fåglar i Stockholmstrakten

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa, mutta kaksi numeroa sisältävät ohjelmatiedotuksia. Sivuja vuodessa noin 200. Lyhyitä määritysjuuttuja, myös värivalokuvia. Hyvä painoasu. Hinta 60 mk, juniorit 40 mk.

Hallinto ja yhteydet

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry:n (TLY) 26. toimintavuosi sujui aktiivisen toiminnan merkeissä. TLY oli maan toiseksi suurin paikallisyhdistys ja jäseniä oli 31.12. 477, joista perhejäseniä 56.

Hallitus kokoontui 9 kertaa. Sen tukena oli useita toimihenkilöitä (liite 1) ja 11 toimikuntaa (liite 2).

Yhdistyksen toimintaa haittasi omien toimitilojen puuttuminen, minkä takia eri toiminnot on ollut pakko hajauttaa yksityiskoteihin. Kaikki toiminta on ollut palkatonta vapaaehtoistyötä.

Yhteistyö Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto ry:n (LYL) kanssa oli vilkasta. Yhdistyksellä oli liiton edustajistossa 5 paikkaa. Lisäksi liittohallituksen puheenjohtaja, taloudenhoitaja ja toiminnanjohtaja tulivat TLY:n riveistä.

Tiedotus

Yhdistyksen jäsentiedote ilmestyi 9 kertaa yhteissivumäärän ollessa 36.

Yhdistyksen jäsenet kirjoittivat lehtiin ja pitivät esitelmiä (mm. sotaveteraaneille Ruissalon ja Naantalin kylpylöissä noin 20 kertaa) ja esiintyivät paikallisradassa ("Kiikari"-ohjelma Radio Sadassa, juontaja Seppo Sällylä).

Julkaisuutoiminta

Jäsenlehti Ukulin 21. vuosikerta sisälsi 4 numeroa ja mm. ruotsinkieliset tiivistelmät. Työn alla oli lisäksi 5 kirjaa (Jurmo 1985 - 86, Jurmo 1987 - 88, Naantalin talvilinnut, Varsinais-Suomen lintut, Varsinais-Suomen lintupaikkaopas).

Koulutus

Yhdistys järjesti yhdessä Opintotoiminnan Keskusliiton kanssa 8 ohjelmallista yleiskokousta, joissa oli yhteensä 343 osaanottajaa (n. 43/kokous) (liite 3).

Aloitteleville harrastajille järjestettiin keväällä määritysilta.

Elokuun lopulla järjestettiin Saaris-
tolintukurssi Jurmossa.

Retket

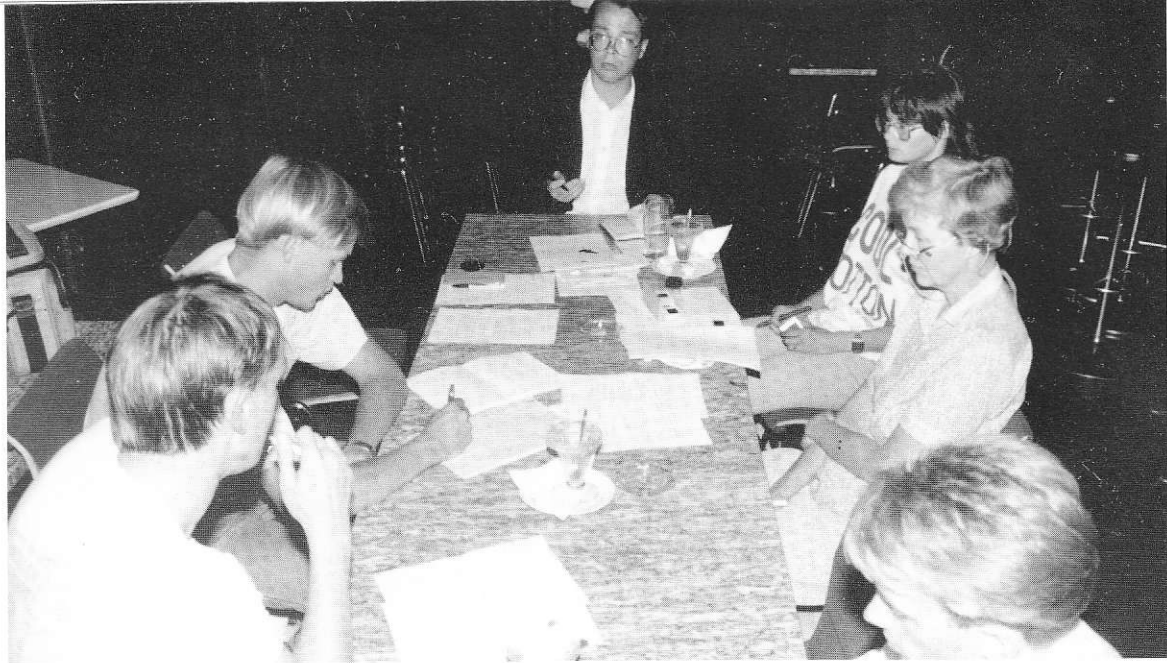
Yhdistys järjesti 7 omaa retkeä. Osaanottajia näillä matkoilla oli yhteensä 207 (n. 30/retki, liite 4). Lisäksi yhdistyksen oppaita oli mm. Turun kaupungin yleisöretkillä.

Tutkimukset ja luonnonsuojelu

Yhdistys jatkoi omia suo- ja järvilintututkimuksiaan sekä osallistui Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton ja Helsingin yliopiston Eläinmuseon valtakunnallisiin projekteihin. Lisäksi yhdistys kartoitti pienvesiä ja vanhoja metsiä. Yhdistyksen havaintoarkiston siirtämistä tietokonemuistiin jatkettiin. Jurmon havaintojen tallettamista tietokantaan jatkettiin yhteistyössä Turun yliopiston kanssa.

Yhdistys järjesti helmikuussa tempauksen, jonka avulla pyrittiin samaan havaintoarkistoon vielä palauttamattomia vanhoja havaintoja. Tempauksen ansiosta arkistoon saatiinkin satoja vanhoja havaintoja.

Ympäristöministeriöltä saadun apurahan turvin suoritettiin yhdessä Turun yliopiston kanssa laaja pilkkasiipeä

koskeva tutkimus touko-elokuussa Nauvossa ja Korppoossa.

Jurmon lintuaseman toiminta jatkui toimintaohjeiden pohjalta. Uuden lintuaseman suunnittelua jatkettiin (liite 5).

Yhdistys toimi lisäksi yhteistyössä Turun kaupungin ympäristötoimiston kanssa erilaisissa talkoissa ja tutkimuksissa. Jäsenet jatkoivat myös omia tutkimuksiaan, lintujen talviruokintaa (mm. 15 kotkahaaskaa) sekä metsien pönttöystä (esim. pöllöpönttöjä on jo 1300 kpl).

TLY suoritti Mietoistenlahdella ruovikon raivausta Ympäristöministeriön myöntämällä luvalla.

Muu toiminta

Yhdistys järjesti jäsenilleen palloiluiltoja (talvella lentopalloa, kesällä jalkapalloa). Yhdistyksen joukkue hävisi helsinkiläiselle Tringan joukkueelle jalkapallo-ottelussa 22.9.

Lisäksi järjestettiin Vuoden määrittäjä -kilpailu (21.11.) ja Talvipinnaralli (1.12.).

Yhdistyksen nykyisestä ja vanhoista puheenjohtajista koostuva työryhmä piti tammikuussa TLY:n asioita käsittelevän kokouksen.

Yhdistys hankki osakkuuden Ornis Finlandica - Suomen Lintukeskus Oy:stä.

Yhdistys osallistui Hangon Vedan ja Buktenin yksityisteiden kunnossapitoon.

Kansainvälinen toiminta

Yhdistyksen vieraina oli toukokuussa 4 ja heinäkuussa 3 virolaista lintuharrastajaa. Yhdistyksellä on vaihtoyhteydet mm. useimpien Turun ystävyyskaupunkien lintuyhdistysten kanssa.

Talous

Yhdistyksen tärkeimmät tulolähteet olivat jäsenmaksut, myyntitulot ja Turun kaupungin avustukset.

Suurimmat menoerät olivat jäsenlehdien painatus, retket ja Jurmon lintuasema.

Tilinpäätös osoitti tappiota 15 801,21 mk.

Vakuudeksi

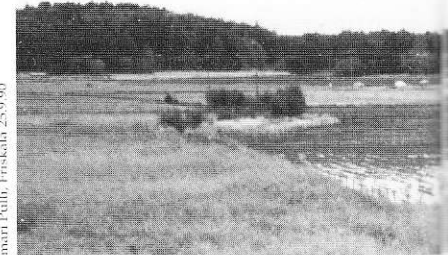
Hyväksytty yhdistyksen sääntömääräisessä kevätkokouksessa 19.3.1991.

TURUN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS R.Y.

JUHANA PIHA
puheenjohtaja
MAIJA-LIISA HEIKKILÄ
sihteeri

Hallitus istuu ja kommentoi 14. 8. 90. Kasvonsa näyttävät Jyrki Matikainen, Juhana Piha, Annika Forsten ja Maija-Liisa Heikkilä.

Yhdistyksen jäsenet ovat osallistuneet järvi-ruokotalkoisiin sekä Mietoisissa että Friskalassa, missä nautat pitävät jatkossa kahlaajaniityn kunnossa.

Liite 1. TLY:n hallituksen jäsenet ja muut toimihenkilöt.

Yhdistyksen hallitukseen kuuluivat (suluissa asema ja kokouksläsnäolot): Juhana Piha (puheenjohtaja, 9/9), Jyrki Matikainen (sihteeri, 8/9), Vesa Partanen (varapuheenjohtaja, 7/9), Jyrki Normaja (rahastonhoitaja 6/9), Rauno Laine (5/9), Annika Forsten (8/9), Sampo Kunttu (8/9), Erno Kärkkäinen (6/9), Timo Nikkanen (7/9), Maija-Liisa Heikkilä (8/9). Keskimäärin hallituksen jäsenet kävivät kokouksissa 7,2 kertaa 9:stä.

Hallituksen kokouksissa olivat läsnä myös Ukulin päätoimittaja Ilmari Pulli (3/9) sekä Janne Lampolahti (1/9) ja Rami Lindroos (1/9).

Arkistonhoitajat:

- järvilintuarkisto: Asko Suoranta
- lintuhavaintoarkisto: Juhana Piha
- lintulehdet (suomalaiset): Sampo Kunttu
- lintulehdet (ulkomaiset): Jyrki Nor-

Liite 2. TLY:n toimikunnat 1990.

- **Alueriteettikomitea** (ARK) tarkisti TLY:n alueen harvinaisuushavaintoja. Jäseniä 7, kokouksia 3, pj. Tom Lindroos.
- **Antikviteettikollegio** etsi ja talletti vanhoja lintuhavaintoja TLY:n havaintoarkistoon. Jäseniä 5, kokouksia 1, pj. Juha Vuorinen
- **Havaintotoimikunta** järjesteli Varsinais-Suomen lintuhavaintojen keruuta. Jäseniä 7, kokouksia 1, pj. Juhana Piha.
- **Julkaisutoimikunta** huolehti TLY:n erikoisjulkaisuista. Jäseniä 6, kokouksia 0, pj. Jyrki Normaja.
- **Jurmon lintuasematoimikunta** huolehti TLY:n lintuasemasta Korppoon Jurmossa. Jäseniä 6, kokouksia 0, pj. Veijo Vänskä.

maja
- suoarkisto: Antti Karlin

Jurmon lintuasemanhoitajat:
- asemanhoitaja: Veijo Vänskä
- vara-asemanhoitaja: Jyrki Matikainen
- rengastusvastaava: Vesa Multala

Kirjamyymä: Annika Forsten

LYL-aluevastaava: Sampo Kunttu

LYL-edustajat:

- edustajisto: Simo Veistola, Tapio Lineri, Jyrki Normaja, Juhana Piha ja Juha Vuorinen
- hallitus: Arto Kalliola, Tapani Veistola, Rauno Laine

Tiedotevastaava: Rauno Laine

Ukulin toimitus:

- päätoimittaja: Ilmari Pulli
- irttonumeromyymä: Maija-Liisa Heikkilä

Liite 3. TLY:n yleiskokoukset 1990. Suluissa osallistujamäärät.

- 22.2. Jyrki Normaja: Varsinais-Suomen lintupaikat
- Seppo Sällylä: Lintukuvia (42)
- 27.3. Esa Lehikoinen: Lintujen sulkkasadosta
- Henry Lehto: Lintukuvia Yhdysvalloista (45)
- 26.4. Vesa Pallasvesa: Ornitologin apuvälineet (60)
- 17.5. Jaanus Elts ja Toomas Neemre: Lintuharrastus Eestissä (32)
- 6.9. Janne Lampolahti: Friskala ja Rauvola - lintulahdet Turun kupeella (29)
- 25.10. Veijo Vänskä: Asiaa Jurmosta Jan Södersved: Mallorcan linnusto (55)
- 21.11. Tom Lindroos: Varsinais-Suomen määrittäjäkilpailu (45)
- 18.12. Henry Lehto: Vaikeiden lajiparien määrittämisestä
- Rauno Laine: Vihjetietokilpailu (35)

Liite 4. TLY:n yleisötretket 1990 (suluissa osallistujamäärät)

- 6.1. Hanko (31)
- 5.5. Hanko (40).
- 19.5. Porkkala (43).
- 1.-12.6. Pohjois-Suomi ja Norja (18)
- 25.-27.8. Jurmon siivousleiri (7).
- 22.9. Hanko (31).
- 27.10. Hanko (35).

Liite 5. Jurmon lintuaseman toimintakertomus 1990.

Aseman toiminta jatkui entisissä tiloissa edellisenä vuonna tehdyn tilapäissopimuksen turvin. Sopimusehtoihin kuuluvista pesimäaikaisista liikkumisrajoituksista ja telttailukiellosta tiedotettiin useampaan kertaan. Uuden sopimuksen mukainen bongauskielto pantiin nyt täytäntöön. Myös jurmolaiset noteerasivat nämä toimenpiteet eikä kritiikkiä enää tullut.

Toiveet pysyvien tilojen saamiseksi aseman juhluvuodeksi 1991 raukesivat valtion tulo- ja menoarvion säästölinjaan. Saaristomeren kansallispuisto ei saanut määrärahoja Jurmon opastustuvan rakentamiseen ja näyttääkin siltä, että niitä saadaan vielä odottaa.

Asema oli miehitettyä 241 päivää, joista rengastajapäiviä oli 86. Vakioverkopäiviä kertyi keväällä 37 ja syksyllä 33. Asemalla kävi 178 lintuharrastajaa, joista turkulaisia oli 97. Rengastajia oli 16 ja tällä kertaa mukana oli yksi eiturkulainen. Miehityksen jakautuminen eri kuukausille oli seuraava:

kuukausi	miehityspäiviä	rengastajapäiviä
tammikuu	16	-
helmikuu	15	-
maaliskuu	18	-
huhtikuu	27	10
toukokuu	28	18
kesäkuu	15	12
heinäkuu	26	9
elokuu	18	-
syyskuu	25	14
lokakuu	25	20
marraskuu	9	-
joulukuu	20	3

Vuosi 1990 jää historiaan vuosisadan lämpimimmän talven ansiosta. Kevätmuutto alkoi voimalla jo helmikuussa ja Jurmossa kirjattiin kasapäin uusia saapumisennäyksiä. Miehitystulos oli tätä taustaa vasten erinomainen. Vakioreitien laskenta suoritettiin paremmin kuin ennen ja varsinkin syksyllä hyvin. Sen sijaan aamumuutontarkkailussa on vielä parantamisen varaa.

Rengastajat kattoivat tällä kertaa syyskauden hyvin, mutta keväälle jäi mutama harmillinen katko. Pitkän tauon jälkeen ryhdyttiin pyydystämään myös kahlaajia. Katiskat olivat pyynnissä kuusi päivää ja kahlaajia pyydettiin myös verkoilla neljänä päivänä.

Vuoden aikana rengastettiin 4768 lintua, joista 154 poikasina. Rengastustilaston 10 kärjessä -lista on tällä kertaa loppupäästään poikkeuksellinen: hippäinen 1387, punarinta 813, pajulintu 531, harmaasiippo 250, laulurastas 185, leppälintu 174, kirjosiippo 157, talitiainen 144, punatulkku 91 ja varpushaukka 69.

Kontrollikirjanpitoon tuli merkintä seitsemästä kotimaassa ja neljästä ulkomailla rengastetusta linnusta. Jurmossa rengastetuista linnuista kertyi vuoden aikana 34 kontrollia/löytöä.

Uusia lajeja ei vuosi antanut tällä kertaa. Pesimälinnustosta mainittakoon pikkutiiran pesimäyritys nyt kahden parin voimin. Kolme tiiraa soidinteli pitkälle kesäkuuhun kunnes neljäs lintu saapui ja pesintä pääsi alkuun. Kaksi munapesää löydettiin, mutta rengastusaikaan mennessä ne olivat tuhoutuneet.

Vaelluslinnuista liikkeellä olivat keskinkertaisissa määrin tilhi (kauden summa 6442 yksilöä), talitiainen (1337), sinitäinen (301), kirjosiipikäpylintu (72) ja käpytikka (287). Heikkoa vaellusta oli helmipöllöllä (32), puukiiپیجällä (37) ja kuusitiaisella (136).

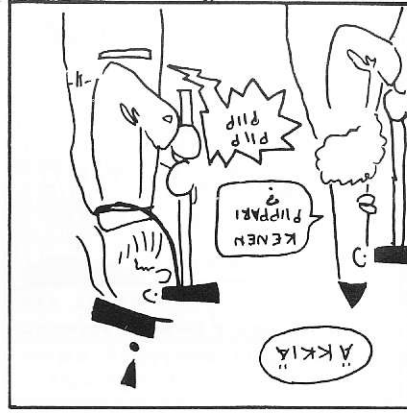
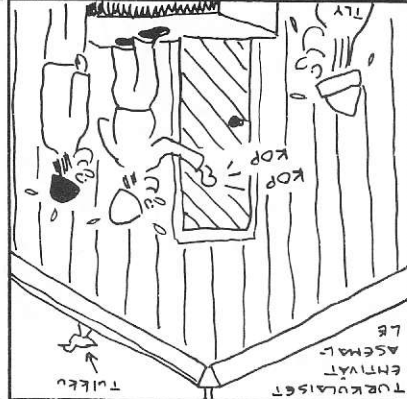
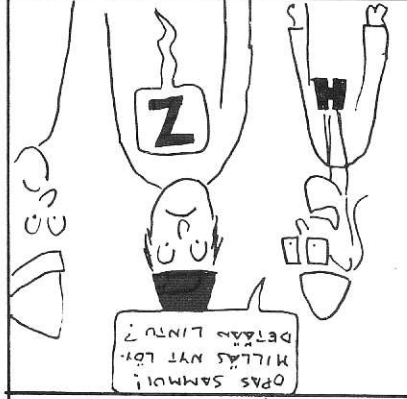
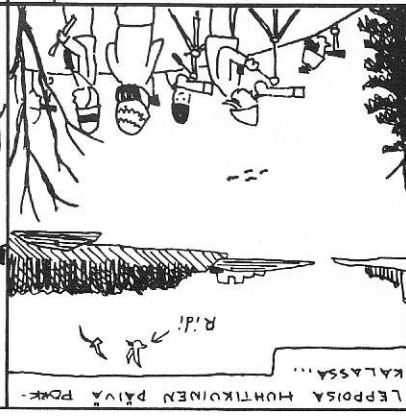
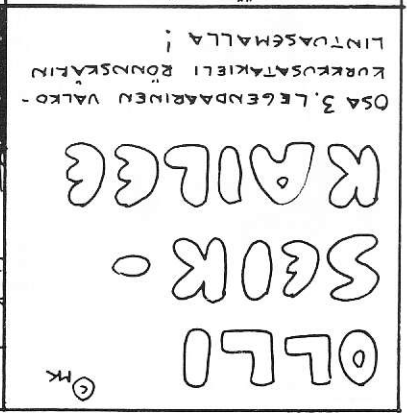
Edellisenä vuonna aloitettu yhteistyö Eestin lintuasemien kanssa jatkui nyt vastavierailulla. Ensimmäisinä eestiläisinä Jurmoon tutustuivat Agu Leivits, Eedi Lelov ja Enn Vilbaste 6.-8.7. Kablin ja Jurmon asemien välillä päätettiin jatkossa ryhtyä rengastajavaihtoon. Vieraat lahjoittivat yhdistykselle valikoiman eestiläisiä lintukirjallisuutta.

Perinteinen siivousretki järjestettiin syyskuun alussa. Tällä kertaa kerättiin "meren antia" itäpäähän rannoilta. Saalis oli niinkään perinteiseen tapaan hyvä.

Pikkutiiran molemmat pesät tuhoutuivat turistien jalkoihin.

OLLI
SEIK-
KALIGE
OSA 3. LEGENDAARINEN VALKO-
KURKUSATKIELI RÖNSKÄIN
LINTUASEMALLA ;

LEPOISA HUHTIKUINEN PÄIVÄ POKK- KALASSA...

TURKULAISILLE TULI PÄHA ON-
BELMA: RÖNNSEÄR OLI OUTO!
DINNEKSI KARNO & CO. SAAPUI-
VAT VIIMEIN...

MENTIIN ASEMALLE...

MUTTA KIKKI HORSMA, KUULU
TOIMITTAJA, TIESI KIKAN...

JÄ TODEN TOTTA!

HORSMA KERTOO

JO AIKOJEN ALUSSA KEEGAN-TUK-
KAISET HUOMASIVAT, ETTEI MIKÄÄN
MENE PÄÄHÄN! TÄMÄ ON VAIN
SOPEUTUMA TIEDON VARASTOIN-
TIIN! EVOLUUTIODA YOU KNOW

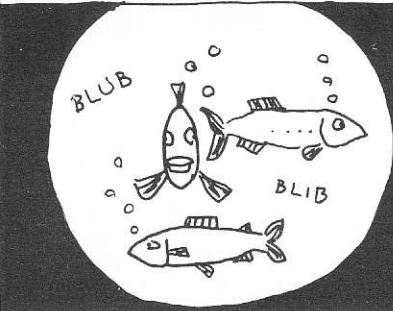
TARKKA PAIKKA SELVISI, JA PO-
RUKKA SUUNTASI SINNE!

KIRKKONUMMEN OMAT POJAT
HORSMA JA KARNO LÖYSIVÄT
JOTAIN:

MUTTA MILTÄ NÄYTTI MAAIL-
MA DIMAREISSULAISTEN KII-
KAREITTEEN LÄPI?

KARNON JA HORSMAN LÖYTÄMÄ
LINTU OSOITTAUTUI VAIN SENATO-
RIKSI, MUTTA SAMANA AIKAAN
ASEMALLA...

OLIN IHAN VARMA ETTÄ BON-
GAREITA KIINNOSTAISII IRANIA
MUTTA KETÄÄN EI NÄY!

SILLOIN...

